

BALANSSI

5/2014

IFRS

Miten sijoittajansuoja vaikuttaa IFRS:n toimivuuteen?

26

Uusi tilin- päätösdirektiivi

Pienyritysten raportointivelvoitteet kevenevät

12

UPM:n Arto Tenhula
ajoi sisäisen tarkastuksen
uusiin asemiin

Onko kirjanpidossasi tuorein lüke? **Fokus** lükekirjanpitoon.

Timo Kaisanlahti
puheenjohtaja, KILA

Maan parhaat asiantuntijat palveluksessasi.
Löydä ajantasaisin ja analysoitu tieto taloudesta.

Tilaa maksuttomat koekäyttötunnukset: fokus.talentum.fi

HAASTATELUSSA

8 ARTO TENHULA
UPM:n uusi strategia vaatii
ketteryyttä sisäiseltä tarkastukselta

18 SANNA ALAKARE
Nyt on aika vaikuttaa!

TILINPÄÄTÖS

**12 JOHANNA WINQVIST-ILKKA, MIA
KAVALJER:** Uusi tilinpäätösdirektiivi
keventää pienten yritysten
raportointia

33 ELINA PEIL, REETA VIROLAINEN:
IFRS 15 – miten uusi tulouttamis-
periaate vaikuttaa käytännössä?

TALOUDELLINEN RAPORTOINTI

26 PONTUS TROBERG: Miten
sijoittajansuoja vaikuttaa IFRS:n
toimivuuteen?

**40 HANNA SILVOLA, MARIKA
WESTMAN:** Yritysvastuu ja
vastuullisuusraportointi – mitä
hyötyä?

YHTIÖOIKEUS

**22 MIKKO REINIKAINEN, MILLA
KOKKO-LEHTINEN:** EU-komission
ongelmalliset ehdotukset
yhtiöoikeuden uudistamiseksi

48 JANNE RUOHONEN: Johdon
huolellinen toiminta
jatkuvasti muuttuvassa
liiketoimintaympäristössä

VEROTUS

**36 MERJA RAUNIO, ANNA-KATRI
TAMMINEN:** Siirtohinnoittelun
dokumentointivaatimukset
kasvavat

TILINTARKASTUS

52 BENITA GULLKVIST, PAULA ERIKSSON:
Paraniko tilintarkastuksen laatu
maallikkotarkastuksen loputtua?

**Arto Tenhula
pitää huolta,
että sisäinen
tarkastus liikkuu
ketterästi samassa
linjassa UPM:n
uuden strategian
kanssa. 8**

44 JARKKO RANTANEN: Tunne yrityksesi
tunnentalous

AJANKOHTAISTA

6 Tilintarkastajan auktorisointia
tavoitteli 174 kokelasta

VAKIOPALSTAT

7 PÄÄKIRJOITUS: Sääntelyalamaisten
kipukynnys ylittyi

UUTISET

17 OLAVI ALA-NISSILÄ: Super Mario ja
EU-paatin vuotava perälauta

30 PYKÄLÄPILOTTI

**32 VEROTUKSEN VIISARIT – OUTI
UKKOLA:** Suomalaiset – nuo iloiset
veronmaksajat

Siirtohinnoittelun
dokumentointi-
vaatimukset
kasvavat OECD:n
BEPS-hankkeen
myötä. **36**

Suuria kasvu-uutisia pieniltä

Tervetullutta säröä synkkien suhdanneuutisten ketjuun saatiin Tilastokeskukselta, joka kertoi rakennusyhtiöiden ja palvelualoilla toimivien yritysten liikevaihtojen kasvaneen kevään ja alkukesän aikana vuoden takaisesta. Kasvuvauhtia rakentamisessa ja palveluissa ylläpitivät pienet ja keskisuuret yritykset. Ja pienet yritykset onnistuivat kasvattamaan liikevaihtoaan jopa matalasuhdanteessa painivassa teollisuudessakin.

http://tilastokeskus.fi/ajk/tiedotteet/2014/uutinen_028_2014-09-22.html

KUVA: MVphotostock

AJANKOHTAISTA VEROTUKSESSA JA ARVONLISÄVEROTUKSESSA

Koulutuksessa käsitellään tilintarkastajan näkökulmasta verotuksen ajankohtaisia asioita, mahdollisia lainsäädännön muutoksia, uusinta oikeuskäytäntöä, ajankohtaista yrityksen ja yrityksen omistajan tuloverotuksesta sekä arvonlisäverotuksesta ja kiinteistöjen arvonlisäverotuksesta käytännön esimerkkien avulla.

AJANKOHTAISTA VEROTUKSESSA

Koulutuksen ensimmäisessä osiossa käydään läpi, mitä on tapahtunut ja mitä tulossa: lainsäädännön muutoksia, tuoreita oikeustapauksia, verottajan kannanottoja, tulkintoja ja linjauksia sekä muita ajankohtaisia verotusasioita. Käsitellään yrityksen tuloverotuksen osalta muuttuva lainsäädäntö sekä käydään läpi menojen vähennykelpoisuuteen elinkeinotoiminnan verotuksessa, käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiin sekä yritysjärjestelyihin liittyviä ajankohtaisia asioita. Lisäksi päivän aikana käsitellään yrityksen omistajan tuloverotuksen osalta voitonjaon verotukseen, vähennyksiin sekä omistajanvaihdosten verotukseen liittyvät ajankohtaiset asiat.

AJANKOHTAISTA ARVONLISÄVEROTUKSESSA JA KIIINTEISTÖJEN ARVONLISÄVEROTUKSESSA

Koulutuksessa käydään läpi uusinta arvonlisäverotuksen oikeuskäytäntöä sekä jo toteutuneita ja tulossa olevia uudistuksia ja muutoksia arvonlisäverotuksen osalta. Tarkasteltaviksi tulevat mm. terveydenhuoltopalvelujen ja koulutustoiminnan verokohtelun muutokset sekä yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaympäristön uudistuminen. Lisäksi käsitellään kiinteistöjen arvonlisäverotuksen alati ajankohtaisia kysymyksiä, kuten kiinteistöluovutusten alv-käsittelyä, vuokraustoiminnasta alv-velvolliseksi hakeutumista sekä kiinteistöinvestointien alv-vähennysten tarkistusmenettelyä.

LUENNOITSIJAT

Ajankohtaista tuloverotuksessa
KTM, OTK, Partner Ari Engblom
KPMG Oy

Ajankohtaista arvonlisäverotuksessa ja kiinteistöjen arvonlisäverotuksessa
OTT, asianajaja Mikko Pikkujämsä
PPV Lev Oy

KOULUTUSPAIKKAKUNNAT JA -PÄIVÄT

Luennot klo 9.00–16.30.
Ilmoittautuminen klo 8.30 alkaen

Ma 3.11.	Tampere
To 6.11.	Kuopio
Ma 10.11.	Oulu
To 13.11.	Kouvola
To 20.11.	Helsinki
Ti 25.11.	Vaasa
Ke 26.11.	Turku

Osallistujille ilmoitetaan erikseen mahdollisista aikataulumuutoksista. Pidätämme oikeuden muutoksiin.

HTM-Info Oy

ILMOITTAUTUMISET JA LISÄTIEDOT

riikka.hamalainen@kht.fi (viestiin nimi, sähköpostiosoite, työnantaja ja laskutusosoite) tai puh. 09 7552 2010

Lisätietoa koulutuksen sisällöstä:
Carita Mäkinen, puh. 050 511 1132, carita.makinen@kht.fi

OSALLISTUMISMAKSU

Jäsenhinta 480 € + alv. KHT-yhdistys ry:n jäsenille
Normaalihinta 650 € + alv.

Koulutusaineisto, aamu- ja iltapäiväkahvit sekä lounas sisältyvät hintaan.

Tilintarkastajan auktorisointia tavoitteli 174 kokelasta

ALKUSYKSYSTÄ järjestettyihin tilintarkastajatutkintoihin osallistui kaikkiaan 174 kokelasta, joista 66 tavoitteli HTM-auktorisointia ja 108 KHT-auktorisointia. Tutkintoihin haki tänä vuonna 209 henkilöä, joista 76 hyväksyttiin HTM-tenttiin ja 124 KHT-tenttiin. Hakijamäärä kokonaisuudessaan laski hieman viime vuodesta. Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta vahvistaa vuoden 2014 HTM- ja KHT-tutkintojen tulokset. Uudet HTM-tilintarkastajat hyväksytään Kauppakamarien tilintarkastusvaliokunnissa ja uudet KHT-tarkastajat hyväksyy TILA.

BALANSSI

Julkaisija
Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus
Päätoimittaja Tarja Sviili
(09) 694 4064
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A 4. krs.
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto
Eero Suomela, puheenjohtaja
Jani Heikkala
Leena Romppainen
Pontus Troberg
Tarja Sviili

Ulkoasu ja taitto
Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys
Lehti ilmestyy v. 2014 kuusi kertaa.
Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %),
Irttonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset
toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka
Forssa Print Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuva
Jari Härkönen

Sääntelyalamaisten kipukynnys ylittyi

ELINKEINOELÄMÄN ja yksittäisten kansalaisten viimeaikaiset ulostulot kertovat, että entisestään lisääntyvän laintasaisen sääntelyn kohteena olevien suomalaisyritysten kipukynnys on ylittynyt. Tarpeettoman suurta ja ylikontrolloivaa julkista sektoriamme pidetään vero- ja sääntelytaakan perimmäisenä syynä. Julkissektorin rahoittajat vaativat nyt tolkkua taloudellista toimeliaisuutta hidastaviin ja estäviin pykäliin sekä rakenteisiin.

Sääntelyn purkamistalkoot ovat nousemassa myös joidenkin puolueiden agendalle, ja hyvä niin. Nimittäin Suomen Yrittäjien eduskuntapuolueille tekemästä kyselystä voi päätellä, ettei ylintä lainsäädäntövaltaa käyttävillä politiikoillamme ole kokonaiskäsitystä sääntelyviidakon todellisista mittasuhteista ja siitä, miten lait käytännössä vaikuttavat yrityksiin ja niiden toimintaedellytyksiin.

Yritysten ja tilintarkastajien puolesta soisi, että sääntelykriittinen keskustelu aikaansaisi kurssin tarkastusta jo nyt vireellä olevissa taloudellisen raportoinnin ja yhtiöoikeuden muutoshankkeissa. Mikäli yritysvaikutuksia ja vaihtoehtoisten sääntelytapojen hyödyntämistä ei nykyistä laajemmin huomioida niiden valmistelussa, kasvatetaan yritysten hallinnollista taakkaa entisestään.

Esimerkiksi tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus-hankkeen valmistelijoille on kahden lausuntokierroksen aikana kertynyt laajalti informaatiota ilmoitusvelvollisuuden haittavaikutuksista. Säännösten valmistelussa on kuitenkin täysin sivuutettu elinkeinoelämän esiin nostamat niin yrityksiin kuin tilintarkastajiinkin kohdistuvat käytännön ongelmat ja haitalliset vaikutukset.

Sääntelyvaihtoehtomuutta edustaa useamman ministeriön laatima arvio sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteutumisesta pörssiyrityidemme hallituksissa. Sen pohjalta ehdotetaan valmisteilla olevaa EU:n kiintiödirektiiviä tiukempia lainsäädännöllisiä toimia naisten lukumäärän lisäämiseksi, vaikka elinkeinoelämän itsesääntely – hallinnointikoodi – on osoittautunut tässä toimivaksi instrumentiksi. Arviota kommentoineen Keskuskauppakamarin mukaan toimenpide-ehdotuksista puuttuu kokonaan se vaihtoehto, että EU:n mittakaavassa hyvä tilanteemme ei ylipäänsä vaatisi laintasaisia toimia.

Sääntelykriittikkiin tiivistyy huoli yritystemme pärjäämisestä ja yrittämisen houkuttelevuudesta. Sitä voidaan lisätä keventämällä yrittämisen ja yrittäjyyden välillisiä kiinteitä kustannuksia, joista merkittävä osa liittyy verotukseen, taloudelliseen raportointiin ja hallintointiin. Vireillä olevien lakimuutosten valmistelussa tavoitteeksi tulisikin asettaa em. velvoitteiden pitäminen kohtuullisella tasolla.

Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan säädösvalmistelussa aitoa sitoutumista lainsäädännön yritysvaikutusten monipuoliseen arviointiin ja vaihtoehtoisten sääntelymekanismien huomioon ottamiseen. Lisäksi elinkeinoelämän tulee entistä aktiivisemmin etsiä ja tarjota vaihtoehtoisia ratkaisumalleja säädösehdotuksissa havaituille ongelmakohtille.

TARJA SVIILI

päätoimittaja
tarja.sviili@balanssilehti.fi

KUVA: ALLANI LEPPIKSON

Asiantuntijaorganisaation työn hallintaan

CSIP Professional®

Käytettävissä nyt Office Outlookista!

Helppokäyttöinen työkalu:

Asiakastyön organisointiin ja laskuttamiseen

Määräaikaisten valvontaan

Resurssien ja työajan seurantaan

Kattavaan raportointiin

Lue lisää: www.csiprofessional.fi

CREATIVE SOFTWARE
INNOVATIONS HELSINKI

CSI Helsinki Oy
Vilhonvuorenkatu 11 C
00500 Helsinki

myynti@csihelsinki.fi
Puh. 010 322 7880
www.csihelsinki.fi

OIKAISU

ISAE 3402 -standardia koskevat kirjoitukset

Balanssissa n:o 3/2014 ilmestyneessä kirjoituksessa "Ulkoistettujen palvelujen varmennus ja raportointi" viitattiin aiheesta koskevaan aikaisempaan artikkeliin Tilintarkastus-lehdessä 6/2012. Kyseinen aikaisempi kirjoitus löytyy kuitenkin Tilintarkastus-lehdestä 3/2012 s. 46.

Liiketoiminnan johto UPM:ssa saa entistä tiiviimpää tukea sisäiseltä tarkastukselta niin vastuullisuudessa kuin säästötalkoissakin. – Pystymme tuottamaan lisäarvoa entistä ketterämmin, sanoo Arto Tenhula.

TEKSTI // TAINA KIVELÄ KUVAT // JARI HÄRKÖNEN

UPM:n uusi strategia

vaatii ketteryyttä sisäiseltä tarkastukselta

UUSI PUU tuoksuu bio- ja metsäyhtiö UPM:n pääkonttorissa Töölönlahden radanvarressa. Valoisan aulan puheensorinaa hallitsee englantia. Miehet ovat salskeita tummissa puvuissaan ja naiset tyylikkäästi jakkuasuissaan.

Tunnelma on koko lailla kansainvälinen kuten yhtiökin, joka työllistää noin 21 000 henkilöä kaikilla maailman asutuilla mantereilla. Vuosittainen liikevaihto on noin 10 miljardia euroa.

Uuteen asentoon

Sisäisen tarkastuksen johtaja **Arto Tenhula** tuli taloon kolme vuotta sitten. Paljon on tapahtunut sen jälkeen, tilojen lisäksi organisaatio on rakennettu uudelleen ja strategia päivitetty vastaamaan globaaleja haasteita.

Vuosi sitten UPM:n organisaation yläosasta viilattiin yksi taso pois, ja ku-

kin kuudesta liiketoiminta-alueesta vastaa nyt aikaisempaa itsenäisemmin strategiastaan ja toiminnastaan.

– Päätöksenteko nopeutui, kun vastuuta ja valtuuksia siirrettiin konsernin keskushallinnosta businessorganisaatioihin, kertoo Tenhula.

Liiketoiminta-alueilla omat tarkastajansa

Tenhulan mukaan myös sisäinen tarkastus seurasi muutoksessa mukana. Yhdeksän hengen yksikkö asettui uuteen asentoon. Kullekin liiketoiminta-alueelle – Paper ENA, Plywood, Energy, Paper Asia, Raflatac ja Biorefining – nimettiin vastaava tarkastaja. Aasian alueelle rekrytoitiin uusi paikallinen vastuuhenkilö, joka työskentelee Shanghaissa.

– Sisäisen tarkastuksen aikaisempi, perinteinen linja-organisaatio ei vastaan- →

Arto Tenhula uudisti sisäisen tarkastuksen UPM:n uuden kurssin mukaiseksi. – Olemme nyt lähempänä bisnestä, ja pystymme selkeämmin tukemaan liiketoiminnan johtoa.

Viestinnän merkitys tarkastusjohtajan työssä korostuu. – Tärkein tehtäväni on varmistaa ylimmälle johdolle menevä raportointi ja viestin oikeellisuus, sanoo Arto Tenhula.

nut enää liiketoiminnan tarpeisiin. Halusimme paremmin reflektoida liiketoimintaa, sanoo Tenhula.

Uudistusta suunnitellessaan hän keskusteli esimiehensä toimitusjohtaja **Jussi Pesosen** ja muutamien kollegoiden kanssa. Muutoksen hyväksyi tarkastusvaliokunta, jonka puheenjohtaja on **Piia-Noora Kauppi**.

Sisäisen tarkastuksen valinnat

Kansainvälisen konsernin sisäisen tarkastuksen johtajan listalla on paljon yhteistyötä, ja tehtäväkenttä on laaja. Siitä huolimatta Arto Tenhula osallistuu edelleen tarkastustyöhön.

– Ylimmälle johdolle menevän raportoinnin ja viestin oikeellisuuden varmistaminen on tärkein tehtäväni, mutta haluan samalla olla perillä kent-

tätyöstä. Haluan tietää, mitä oikeasti tapahtuu.

UPM:ssa jokaisella liiketoimintalueella on oma strateginen suunta, tavoitteet ja toimenpiteet, joilla tavoitteita kohti lähdetään menemään.

– Isossa globaalissa yhtiössä resurssit on kohdistettava riskien perusteella oikeaan paikkaan. Meidän pitää nyt miettiä kuuteen kertaan strategian ja tavoitteiden merkitys ja vaikutus työhömmä. Olemme nyt lähempänä bisnestä, ennen olimme pääkonttoritoiminto.

Vuoden 2014 suunnitelmassa tarkastuksista noin kolmannes on liiketoiminnan strategiasta lähtöisin. Kolmannes on johdon pyyntöihin perustuvaa, nämäkin tuki perustuvat liiketoiminnan tarpeisiin.

– Viimeinen kolmannes käytetään rotaatio- ja seurantarastuksiin, IT-tarkastuksiin ja konsultaatioon, sanoo Arto Tenhula.

Oikealla polulla

Esimerkkinä konsultoinnista Tenhula mainitsee biopoltoaine-hankkeen, joissa sisäinen tarkastus on ollut mukana alusta asti. Vuosittain tehdään noin 30–40 tarkastusta.

– Panosten jakaantuminen määrätty liiketoiminnan koon, toimintojen ja sisäisen valvonnan kypsyysasteen, ERM-riskiarvion ja sisäisen tarkastuksen riskiarvion mukaan.

Uusi toimintatapa vaikuttaa osamisvaateisiin. Vastuu liiketoimintalueesta edellyttää bisneksen ymmärtämistä ja kommunikointitaitoja johdon kanssa. Aikaisemmin Tenhula oli viestinviejänä ylimmälle johdolle, nyt tarkastajat ovat mukana keskusteluissa.

– Olemme varmasti oikealla polulla. Työtä seurataan tarkkaan, ja palautetta kerätään systemaattisesti. Jokaisella on henkilökohtainen kehityssuunnitelma oman osaamisen lisäämiseksi.

Yksin ei kenenkään tarvitse työskennellä. Tarkastustiimi muodostetaan tarkastuskohteen ja osaamisen mukaan.

– Tarkoitus ei ollut muuttaa tarkastustyötä vaan tiivistää kahdensuuntaista kommunikaatiota, ja siirtyä selkeäm-

min tukemaan liiketoiminnan johtoa. Tarkastus on nyt enemmän relevantti ja ketterä tuottamaan lisäarvoa.

Kulukuri kannattaa

UPM tähtää yhteensä 200 miljoonan euron kustannussäästöihin kuluvan vuoden loppuun mennessä.

– Yhtiössä toteutetaan vuosittain useita erityyppisiä kustannustietoisuutta lisääviä ja kustannuksia säästäviä ohjelmia. Tämä 200 miljoonan säästö syntyy osin niiden yhteisvaikutuksena, toteaa Arto Tenhula.

Samanaikaisesti on vireillä monta isoa vastuullisuutta ja kestävä kehitystä tukevaa, uuden Biofore-strategian mukaista investointihanketta.

– Sisäisen tarkastus on tavalla tai toisella mukana kaikissa merkittävissä investointihankkeissa ja muutosohjelmissä. Usein olemme varmentamassa raportointia tai kontrolliympäristöä ja tuomassa läpinäkyvyyttä riskeihin.

Merkittävä parannus tuottavuudessa ja tiukka kustannuskuri on nostanut UPM:n kannattavaan kasvuun keskellä Euroalueen talouden taantumaa.

Yritysvastuun tavoitteita ja keinoja

– Näemme vastuullisuuden kilpailuetuna, ja Biofore-strategia on vahva näyttö sitoutumisestamme kestäväan kehitykseen, UPM:n toimitusjohtaja Jussi Pesonen toteaa vuosikertomuksessa.

UPM onkin listattu alansa parhaaksi yritykseksi globaalissa Dow Jonesin kestäväan kehityksen indeksissä.

Taloudellisen vastuun avainalueita UPM:ssä ovat omistaja-arvon kasvattaminen ja hyvä hallinto. Ympäristö- ja vastuun tärkeimpiä osa-alueita ovat kestäväan kehityksen mukaiset tuotteet ja resurssitehokkuus. Sosiaalisen vastuun avainalueita ovat työturvallisuus ja vastuullinen hankinta.

Konsernitason tiimi hallinnoi yritysvastuuta

Yritysvastuuasiat, esimerkiksi vastuullisuusraportointi, kuuluvat ympäristö- ja vastuullisuustiimin työsarkaan.

Myös epäonnistumiset kasvattavat

ARTO TENHULA on ollut 20 vuotta tarkastustehtävissä. Ura alkoi tilintarkastajana EY:llä, ja KHT-tarkastajan tehtävät vaihtuivat 14 vuotta myöhemmin Cramon sisäisen tarkastuksen vetäjän pestiin.

– Halusin vaihtelua ja koin, etten KHT-tarkastajana uudistu enää. Onneksi uskalsin haastaa itseni. Cramon työsuhte lopetettiin yhteisestä sopimuksesta, ja se oli parasta, mitä siihen asti työelämässäni oli tapahtunut. Olen konkreettisesti oppinut, että myös epäonnistumiset kasvattavat ja kehittävät, Tenhula pohtii.

Cramosta Tehula siirtyi PwC:n leipiin, tällä kertaa ulkoistetun sisäisen tarkastuksen pariin, ja sieltä parin vuoden kuluttua UPM:lle.

– PwC:llä olin kovassa, mutta myöhempiä uravaiheita ajatellen palkitsevassa koulussa, jossa oppi-isänä oli **Pertti Öman**. Olen viihtynyt UPM:llä tosi hyvin, työ on laaja-alaista ja monipuolista, rajat eivät ole tulleet vastaan.

– Vuonna 2013 laadittiin uudet lahjonnan vastaiset ohjeet. Samalla perustettiin neuvoa antava eettinen komitea, EAC. Komiteaa vetää lakiasiainjohdaja, ja jäsenenä ovat sisäisen tarkastuksen johtaja ja henkilöstöasioiden johtaja, kertoo Arto Tenhula.

Komitean agendalla on myös ajankohtaisia ympäristö- ja tai vastuullisuusasioita: esimerkiksi ihmisoikeuksiin ja vastuulliseen ostotoimintaan liittyviä kysymyksiä.

– Vastuullisen ostotoiminnan riskianalyysi on juuri tehty, ja nyt vuorossa on toimenpideohjelman toteutus.

Mukana toimittaja-auditoinneissa

Yritysvastuu on tärkeässä roolissa myös sisäisen tarkastuksen työssä: yksi sisäisistä tarkastajista on puolen vuoden ajan mukana tekemässä toimittaja-auditointeja.

– Jos toimitusketju on pitkä, tekee se auditoinnin haasteelliseksi. Auditointi on hyvin konkreettista työtä, alihankkijan tiloihin mennään itse. Apuna käytetään tuki paikallisia auditointifirmoja.

Hän kertoo, että tarkastettaessa vaikkapa puuhankinnan toimintoja ja prosesseja käytetään metsätöiden asiantuntijoita puun alkuperään liittyvissä asioissa, jotka ovat edellytyksenä FSC-sertifioinnille.

Tarkastusvaliokunnan pitkä työlista

UPM:n tarkastusvaliokunnan vastuualue on laaja. Tarkastusvaliokunnalle tulee raportteja ja tietoa lukuisilta tahoilta – sisäisen tarkastuksen lisäksi riskienhallinnasta, IC-tiimiltä, lakiasioista, EAC:ltä, ympäristö- ja vastuullisuustiimiltä ja tilintarkastajilta.

Arto Tenhula kuvaa tiedon tulvaa ja sen hallintaa:

– Assurance-tiimi kokoaa informaation ja päättää kunkin kokouksen keskeisistä teemoista. Tiimiä johtaa talousjohtaja, ja jäsenenä ovat taloushallinnon, lakiasioiden, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen johtajat. Kokouksissa käydään läpi tarkastusvaliokunnan kokouksen agenda ja materiaali.

EAC-komitea arvioi sääntöjen tehokkuutta ja raportoi neljännesvuosittain tarkastusvaliokunnalle lahjonnan vastaisen sääntöjen noudattamisesta. Lahjonnan vastaisen ohjelman lisäksi lakiasioissa on käynnissä muitakin compliance-ohjelmia.

Väärinkäytöskanavaan tulevat asiat raportoidaan EAC:n kautta tarkastusvaliokunnalle. Väärinkäytösepäilyjen selvitystyöstä vastaa sisäinen tarkastus.

Sisäisen valvonnan tehokkuutta seurataan

Nelihenkinen IC-tiimi arvioi konsernin sisäisen valvonnan tehokkuuden joka toinen vuosi. Ensimmäinen organisa-

tiouudistuksen jälkeinen arviointi on parhaillaan meneillään.

Tenhula on ollut mukana sparraamassa arviointiprosessin suunnittelua. Lisäksi hän osallistuu liiketoimintojen johdon haastatteluihin, joiden avulla validoidaan kyselytutkimuksena tehty arviointia.

Arvioinnissa huomioidaan myös tilintarkastajien tekemät IC-kontrollien testaukset, jotka ovat osa tilintarkastustyötä. Myös sisäisen tarkastuksen tulokset ovat mukana arvioissa.

Kontrollien testaus on talous- ja IT-organisaation vastuulla, ja sisäinen tarkastus arvioi kontrolliympäristöä kokonaisuutena.

Sääntelymuutoksiin valmistaudutaan

Myös Suomessa valmistaudutaan taloudellista raportointia koskevan lainsäädännön muutoksiin, kun mm. uuden tilinpäätösdirektiivin, tilintarkastusdirektiivin sekä PIE-yhteisöjä koskevan asetuksen kansallista implementointia ryhdytään valmistelemaan.

Miten nämä asiat vaikuttavat sisäisen tarkastuksen johtajan työhön ja rooliin?

– Sen perusteella mitä UPM:n tilintarkastaja on tarkastusvaliokunnalle esittänyt, ei tarkastusjohtajan rooliin tai työhön ole tulossa juurikaan muutoksia. UPM valmistautuu näihin EU:n säännösten mukanaan tuomiin muutoksiin parhaillaan, sanoo Arto Tenhula. □

Uusi tilinpäätösdirektiivi

keventää pienten yritysten raportointia

Pienten yritysten taloudelliset raportointivelvoitteet kevenevät, mutta entistä laajempaa ja monipuolisempaa raportointia vaaditaan luonnonvarojen hyödyntäviltä suuryrityksiltä, lista- ja PIE-yhtiöiltä.

JOHANNA WINQVIST-ILKKA, MIA KAVALJER

KIRJANPITO- JA tilinpäätössäännösten on tulossa useita muutoksia lähivuosina. Euroopan parlamentti ja Euroopan Unionin Neuvosto hyväksyivät kesäkuussa 2013 uuden tilinpäätösdirektiivin (direktiivi tietyntyyppisten yritysten tilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista EPNDir 2013/34). Se korvasi aikaisemman tilinpäätösdirektiivin (78/660/ETY) ja konsernitilinpäätösdirektiivin (83/349/ETY).

Implementointiehdotukset valmistuvat pian

Uusi direktiivi on Suomessa ja muissa jäsenvaltioissa saatettava voimaan viimeistään 20.7.2015. Lisäksi tilinpäätösdirektiiviin on 29.9.2014 hyväksytty muutos liityneiden yritysten muiden kuin taloudellisten tietojen raportointiin. Tämä muutos on saatettava voimaan syyskuussa 2016.

Uusi tilinpäätösdirektiivi perustuu ”pienet ensin” periaatteeseen, jonka avulla halutaan varmistaa, että erityisesti pk-yrityksille ei asetettaisi kohtuuttomia hallinnollisia rasitteita. Direktiivi rajaa samalla myös jäsenvaltioiden mahdollisuutta asettaa omia lisävaatimuksia yrityksille.

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä tulee esittämään, miten uusi tilinpäätösdirektiivi pannaan täytäntöön Suomessa. Työryhmän odotetaan antavan ehdotuksensa lainsäädännöstä 30.11.2014, jolloin sen toimikausi päättyy. Tässä artikkelissa käydään läpi direktiivin sisältöä silmällä pitäen erityisesti vaatimuksia, jotka saattavat aiheuttavat muutoksia kirjanpitolakiin.

Yritysten ja konsernien kokoluokat

Uusi direktiivi jakaa yritykset ja konsernit luokkiin uusien raja-arvojen avulla. Uusiin yritysluokkiin kuuluvat mikroyritykset, pienet yritykset, keskisuuret yritykset ja suuret yritykset.

Mikroyrityksiä ja vastaavasti pieniä yrityksiä ovat yritykset, joilla enintään yksi viereisessä taulukossa 1. mainituista ao. luokan raja-arvoista ylittyy tilinpäätöspäivänä. Kukin jäsenvaltio voi halutessaan korottaa raja-arvoja pienten yritysten raja-arvoja puolitoistakertaiseksi (taseen yläraja 12 MEUR, liikevaihdon 6 MEUR).

Mikäli Suomi päätyy hyödyntämään tätä jäsenvaltio-optiota, luetaan entistä useampi yritys pieneksi kirjanpitolovelvolliseksi, mikä tarkoittaisi selviä huojennuksia tilinpäätöksen sisältöön. Keskisuurilla yrityksillä ylittyy enintään yksi taulukossa 1. esitetyistä keskisuurten yritysten raja-arvoista. Suurilla yrityksillä ylittyy vähintään kaksi taulukossa mainittua suurien yhtiöitä koskevaa raja-arvoa.

Raja-arvoja sovelletaan konserneihin samoin kuin erillisyyhtiöihin. Pienten konsernien kyseessä ollessa direktiivi antaa jäsenvaltiolle erillisyyhtiötä vastaavan mahdollisuuden korottaa raja-arvoja puolitoistakertaisiksi.

Pienyrityksille kevyemmät liitetietovaatimukset

Uusi direktiivi rajaa pääasiassa mikroyritysten ja pienten yritysten pakollisia liitetietoja. Direktiivissä on esitetty pienille yrityksille pakollisiksi vain kahdeksan liitetietoa. Tämän lisäksi jäsenvaltio saa halutessaan ottaa käyttöön vielä viisi muuta liitetietovaatimusta.

Pienyrityksiä koskeviin pakollisiin liitetietoihin kuuluvat:

- tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- mikäli sovellettavissa: pysyvien vastaavien uudelleenarvostus
- tieto käypään arvoon arvostamisesta, mikäli rahoitusinstrumentit tai muut omaisuus erät arvostetaan käypään arvoon
- taseen ulkopuoliset sitoumukset ja vakuudet sekä ehdolliset erät
- tiedot hallintoelinten jäsenille maksetuista ennakoista ja myönnettyistä luotoista
- tulojen ja menojen poikkeukselliset erät
- myöhemmin kuin viiden vuoden kulluttua erääntyvät velat
- työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä tilikaudella.

Taulukko 1. Yritysluokat

Yrityskoko kriteerit	Mikro-yritykset	Pienet yritykset	Keskisuuret yritykset	Suuret yritykset	Pieni kp-velvollinen KPL 3:9.2
Tase	0,35 MEUR	4 MEUR	20 MEUR	20 MEUR	3,65 MEUR
Liikevaihto	0,7 MEUR	8 MEUR	40 MEUR	40 MEUR	7,3 MEUR
Henkilöstömäärä	10	50	250	250	50

Taulukko 2. Konserniluokat

Konsernikoko kriteerit	Pienet konsernit	Keskikokoiset konsernit	Suuret konsernit
Tase	4 MEUR	20 MEUR	20 MEUR
Liikevaihto	8 MEUR	40 MEUR	40 MEUR
Henkilöstömäärä	50	250	250

Direktiivi jättää myös jäsenvaltion päättäväksi, tarvitseeko pienten yritysten laatia toimintakertomusta. Direktiiviin perustuen pieniä yrityksiä ei myöskään saa velvoittaa esittämään tilinpäätöksessä muita tietoja eikä sisällyttämään tilinpäätökseen muita asiakirjoja kuin mitä direktiivi edellyttää, ellei näitä tietoja vaadita verotuksellisessa tarkoituksessa verolainsäädännössä säädetyllä tavalla.

Suppeammat raportointivelvoitteet mikroyrityksille

Direktiivissä ehdotetaan uutta mikroyritysten yritysluokkaa. Mikroyrityksellä ylittyy enintään yksi taulukon 2. liikevaihdon, taseen tai henkilöstömäärän raja-arvoista. Mikroyrityssäännöstö on esitetty jäsenvaltio-optiona, jolloin esimerkiksi Suomi itsenäisesti voi päättää, sisällytetäänkö yritysluokka uuteen kirjanpitolakiin.

Mikroyritykseltä ei vaadita toimintakertomusta tai rahoituslaskelmaa ja myös liitetietovaatimukset ovat kevyet rajoittuen muutamaa pakolliseen liitetietoon. Direktiivissä oleva ”turvasatama-säännös” takaa, että mikroyrityksen tilinpäätös, joka on laadittu mikroyrityksiä koskevien säännösten mukaisesti, antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksestä ja sen toiminnasta.

Jäsenvaltiot voivat halutessaan sallia, että mikroyritykset laativat lyhennetyn taseen ja tuloslaskelman, jotka ovat huomattavan suppeat esitettävien erien

osalta. Mikroyritysten pakollisiin liitetietoihin kuuluvat ainoastaan taseen ulkopuoliset sitoumukset, hallintoelinten jäsenille maksetut ennakot ja myönnettyt lainat sekä omien osakkeiden hankintaan liittyvät tiedot.

Olellisuus yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin

Uusi direktiivi lisää olellisuuden yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin. Olellisuusperiaate kuuluu keskeisesti suomalaisen kirjanpitoikäntönnön periaatteisiin, vaikka se määritelmänä ei ole aiemmin sisällyntykään lakiin.

Olellisuudella tarkoitetaan tiedon asemaa silloin, kun sen pois jättämisen tai väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottavan vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella. Olellisuuden arviointi tulee kohdistaa kokonaisuuteen, jos samanaikaisia seikkoja on useampia.

Direktiivissä säädettyjä vaatimuksia, jotka koskevat merkitsemistä, arvonn määrättämistä, esittämistä, tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista ja konsernitilinpäätöksen laatimista, ei tarvitse noudattaa silloin, kun niiden noudattamisen vaikutus on epäolellinen.

Käsityksemme mukaan olellisuuden määritelmää ei ole tarkoitettu käytettäväksi kirjanpitoikäntönnön tekemistä arvioitaessa, vaan kaikki liike tapahtumat on kirjattava kirjanpitoon. Direktiivi viittaa pikemmin tilinpäätöksessä esitettävien erien ja niiden poisjättämiseen epäolellisuuden perusteella.

Satunnaiset erät poistuvat tuloslaskelmasta

Mikroyrityksiä lukuun ottamatta ei tuloslaskelmaan ole tulossa suuria muutoksia. Olellisuus, kaikkia yritysluokkia koskeva muutos liittyy satunnaiset erät -käsitteen poistumiseen tuloslaskelmakaavasta. Erät, jotka aikaisemmin esitettiin satunnaisina, kuuluvat tulevaisuudessa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja muihin kuluihin.

Esittämistä on muutettu vastaamaan IFRS-standardeja (IAS 1). Direktiivi edellyttää kuitenkin liitetietona esi-

Maakohtainen raportointi

DIREKTIIVI SISÄLTÄÄ myös uuden velvoitteen ns. maakohtaisesta raportoinnista kaivannaisteollisuudessa ja aarniometsien puunkorjuualalla toimiville suurille yhtiöille ja yleisen edun kannalta merkittävälle yhteisölle. Ne ovat velvollisia laatimaan ja julkistamaan vuosittain kertomuksen tästä liiketoiminnasta aiheutuvista hallituksille suoritetuista maksuista.

Raportoitavia maksuja ovat esimerkiksi tuotanto-oikeudet, yrityksen tuloista, tuotannosta tai voitoista kannettavat verot (lukuun ottamatta kulu- tusveroja), rojalit, osingot, löytö- ja tuotantobonukset, lisenssimaksut jne.

Maksut tulee raportoida silloin, kun ne tilikaudella ylittävät 100 000 euroa ja ne on raportoitava eriteltyinä hallituksittain ja maksutyypeittäin. Mikäli maksut on kohdennettu jollekin hankkeelle, on ne eriteltävä maksutyypin mukaisesti jokaisen hankkeen osalta.

Yhtiön johto vastaa siitä, että raportti laaditaan ja julkaistaan direktiivin vaatimusten mukaisesti. Direktiivissä ei ole erikseen säännelty sitä, sisällytetäänkö kertomus osaksi tilinpäätöstä vai julkistetaan se erikseen.

tettävän poikkeuksellisten yksittäisten tuotto- ja kuluerien määrän ja luonteen.

Konsernitilinpäätöksen laadintaan huojennus

Uuden direktiivin mukaan pienet konsernit on vapautettava konsernitilinpäätöksen ja konsernin toimintakertomuksen sekä rahoituslaskelman laatimisvelvollisuudesta, paitsi jos jokin sidositytys on yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Kyseessä ei ole jäsenvaltio-optio, vaan säännös on poikkeuksetta saatettava voimaan jäsenvaltioissa.

Vapautus perustuu pääasiassa siihen, että pienten yritysten tilinpäätösten käyttäjillä ei katsota olevan yhtä laajoja ja vaativia tiedonsaantitarpeita kuin suuremmissa yhtiöissä. Tarkoituksena on myös vähentää pienten yritysten tilinpäätösten laatimisesta aiheutuvia kustannuksia.

Osakeyhtiölain 8:8 § edellyttää konsernitilinpäätöksen laatimista aina, kun emoyhtiö jakaa varoja osakkeenomistajille tai yritys on julkinen yhtiö. Direktiivin mukaan pieniltä konserneilta ei konsernitilinpäätöstä voida vaatia, joten osakeyhtiölaki on direktiiviä ankarampi.

Direktiivin kansallista täytäntöönpanoa suunniteltaessa tuleekin pohdittavaksi, muutetaanko myös osakeyhtiölakiä tältä osin vai syrjäytetäänkö osakeyhtiölaki erityislakina konsernitilinpäätöksen laadintaa koskevan direktiivin huojennuksen.

Jäsenvaltiot voivat myös vastavasti vapauttaa keskisuuret konsernit konsernitilinpäätösten laatimisvelvollisuudesta. Suomen näkökulmasta tätä vaihtoehtoa tuskin tullaan hyödyntämään, sillä jo pienten yritysten raja-arvot ovat Suomen yritys-kantaan verrattuna korkealla.

Kevennyksiä alakonsernitilinpäätökseen

Aiempiä 7 direktiiviä vastaavasti tilinpäätös-direktiivi vapauttaa alakonsernin emoyhtiön alakonsernitilinpäätöksen laatimisesta tiettyjen edellytysten täyttyessä. Uuden direktiivin mukaan jäsenvaltio voi laajentaa vapautuksen soveltuvuutta koskemaan myös niitä emoyrityksiä, jotka ovat jonkin jäsenvaltion ulkopuolisen emoyrityksen alakonsernin emoyrityksiä.

Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointi

SUURTEN YHTIÖIDEN tulee jatkossa raportoida vastuullisuudestaan. Ajatus pohjautuu sijoittajien ja kuluttajien lisääntyneeseen tietoisuuteen yhteiskuntavastuun tärkeydestä. Direktiivin johdannossa raportointivelvollisuuden kuvataan auttavan mittaamaan, seuraamaan ja hallinnoimaan yritysten tulosta ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan.

Uuteen tilinpäätös-direktiiviin lisätään uusi artikla 19 a, jonka mukaan suurten, yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen on sisällytettävä toimintakertomukseen selvitys, joka sisältää tarpeelliset tiedot yrityksen kehityksen, tuloksen ja aseman sekä toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi vähintään seuraavilla alueilla:

- ympäristöasiat
- sosiaaliset ja työntekijöihin liittyvät seikat
- ihmisoikeuksien kunnioittaminen
- korruption ja lahjonnan torjunta.

Selvityksen tulee sisältää lyhyt kuvaus yhtiön liiketoimintamallista sekä vastuullisuustoimintaan liittyvistä toimintaperiaatteista, saavutetuista tuloksista sekä riskeistä ja riskienhallinnasta. Jäsenvaltiot voivat sallia, että keskeneräiset tai neuvottelun alaiset asiat voidaan jättää pois selvityksestä poikkeustilanteissa.

Direktiivin velvoite olisi ns. comply or explain -tyyppinen. Mikäli yritys ei noudata tiettyjä toimintaperiaatteita, on sen annettava perustelu miksi se ei niitä noudata.

Monimuotoisuustietojen raportointi

Direktiivin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaan 20. artiklaan lisätään kohta, joka velvoittaa suuria pörssiyhtiöitä kuvaamaan hallinto-, johdanto- ja valvontaelimiinsä sovellettavia monimuotoisuutta koskevia toimintaperiaatteita (esim. ikä, sukupuoli, koulutus- ja ammattitaito) ja näiden monimuotoisuusperiaatteiden tavoitteita, toteuttamistapoja sekä tuloksia.

Muutokset koskevat yrityksiä, joilla kaksi seuraavasta kolmesta kriteeristä täyttyvät: Yrityksellä on vähintään 500 työntekijää, liikevaihto on 40 miljoonaa euroa tai tase on vähintään 20 miljoonaa euroa. Monimuotoisuutta koskevien tietojen osalta henkilömäärän raja on 250 henkilöä. Lisäksi direktiivi näyttäisi jättävän jäsenvaltioille mahdollisuuden vaatia muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia myös muilta yrityksiltä.

Selvitykset sisällytetään toimintakertomukseen tai vaihtoehtoisesti annetaan erilliskertomuksena, joka tulee julkaista direktiivin mukaisesti. Tytäryhtiöt vapautetaan selvityksen laatimisesta, mikäli niiden tiedot sisältyvät joko konsernin toimintakertomuksessa olevaan selvitykseen tai erilliskertomukseen.

Tilintarkastuksessa on varmistettava, että muita kuin taloudellisia tietoja koskeva selvitys tai erilliskertomus on annettu ja, että monimuotoisuudesta edellytetyt tiedot on annettu. Jäsenvaltio-optiona voidaan vaatia, että edellytetyt tiedot tarkistaa riippumaton varmennuspalvelujen tarjoaja.

Tiettyjen edellytysten täyttyessä jäsenvaltion on vapautettava konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta emoyritykset, joiden oma emoyhtiö sijaitsee jossain jäsenvaltiossa ja alakonserni sisällytetään laajempaan, direktiivissä määriteltyjen kansainvälisten standardien mukaan laadittuun konsernitilinpäätökseen.

Lisäksi tulee julkaista konsernitilinpäätös ja konsernin toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus ja mahdolliset lisätiedot yrityksestä, joka on vapautettu alakonsernia koskevasta tilinpäätösvelvoitteesta.

Jäsenvaltio voi myös vapauttaa konsernitilinpäätöksen ja konsernin toimintakertomuksen laatimisvelvollisuudesta tiettyjen edellytysten emoyritykset (vapautettava yritys), jotka ovat jonkin jäsenvaltioiden ulkopuolisen emoyrityksen tytäryrityksiä mukaan lukien myös muut yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt paitsi ns. listayhtiöt. Vapautus voidaan tehdä, jos yritys sekä kaikki sen tytäryritykset otetaan huomioon laajemman yritys-kokonaisuuden tiettyjen säännösten mukaan laaditussa konsernitilinpäätöksessä ja konsernitilinpäätös on tilintarkastettu.

Käsityksemme mukaan alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättäminen olisi mahdollista myös tilanteissa, joissa emoyhtiö laatii konsernitilinpäätöksensä esimerkiksi US GAAP-säännösten mukaisesti, mikäli jäsenvaltio-optio sisällytetään kirjanpitolakiin. Tämä helpottaisi kansainvälisten konsernien usein monopolisissa rakenteissa olevien yhtiöiden raportointia. □

KHT **Johanna Winqvist-Ilkka** toimii Ernst & Young Oy:n tilintarkastuspartnerina.

KHT **Mia Kavaljer** työskentelee IFRS-asiantuntijana Ernst & Young Oy:ssä.

Osakeyhtiöiden ja asunto-osakeyhtiöiden vastuuhenkilötietojen päivittäminen helpottuu

OSAKEYHTIÖIDEN ja asunto-osakeyhtiöiden hallituksen jäsenet, toimitusjohtajat, isännöitsijät sekä tilitoimistot ja asianajotoimistot voivat tehdä yhtiötä koskevien kaupparekisteritietojen muutokset uudessa sähköisessä palvelussa, jota ylläpitävät Verohallinto ja PRH.

Vastuuhenkilötietojen sähköinen ilmoittaminen on uudessa, YTJ-järjestelmään kuuluvassa palvelussa paperi-ilmoitukseen verrattuna edullisempaa. Osakeyhtiön perustaminen ja yhtiön yhteystietomuutokset onnistuvat myös verkossa. Lisäksi saman palvelun kautta pääsee päivittämään tietoja, jotka ovat arvonlisäverovelvollisten rekisterissä, ennakkoperintärekisterissä ja työnantajarekisterissä.

<http://www.ytj.fi/>

TIETOA UUDESTA TILINTARKASTUSSÄÄNTELYSTÄ

EU-KOMISSION kotisivuille perustetulla kysymys-vastaus-palstalla käsitellään äskettäin voimaan tulleeseen uuteen tilintarkastusdirektiiviin ja asetukseen liittyviä kysymyksiä. Palstan tarkoituksena on helpottaa lakisäätöistä tilintarkastusta koskevan uuden sääntelyn käyttöönottoa EU:ssa ja edesauttaa säädösten yhtenäistä soveltamista jäsenmaissa. Jatkuvasti päivitettävällä palstalla käsitellään mm. uusien säännösten voimaantuloa ja soveltamista sekä komission roolia jäsenvaltio-optioita koskevan tiedon keräämisessä ja jakamisessa sekä tilintarkastajan raportointia. Myös PIE-asetuksen liittyviä vaatimuksia kuten muiden kuin tilintarkastuspalveluiden palkkioiden rakenne, kiellettyjen palveluiden hankinta, tilintarkastusyhteisön pakkorotaatio sekä tarkastusvaliokuntien perustamisvelvollisuus ja uusi rooli käydään läpi. Tilintarkastussääntelyyn liittyviä kysymyksiä voi lähettää osoitteeseen Markt-F4@ec.europa.eu.

Q&A - Implementation of the New Statutory Audit Framework

http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/reform/140903-questions-answers_en.pdf
http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/reform/index_en.htm#maincontentSec1

TULOSSA EU-RAPORTTI IFRS:N TOIMIVUUDESTA

EU:N MINISTERINEUVOSTO saa vielä tämän vuoden aikana raportin IFRS-standardien toivuudesta EU:n talousalueella. EU-komission loppusyksystä järjestämässä julkisessa kuulemisessa kerättiin sidosryhmien näkemyksiä piakkoin 10 vuotta EU:ssa voimassa olleesta IAS-asetuksesta. Sidosryhmiltä kysyttiin mm. sitä, mitkä ehdot kaikkien uusien IFRS-standardien tulisi täyttää, jotta niistä voi tulla EU-tasoisia lainsäädäntöä ja millaisena sidosryhmät näkevät IFRS:n soveltamisen kustannukset ja hyödyt. Komission tavoitteena on selvittää, onko kansainvälisten tilinpäätösstandardien käyttöönotto lisännyt tilinpäätösten läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta ja tätä kautta parantanut EU:n pääomamarkkinoiden tehokkuutta.

Super Mario ja EU-paatin vuotava perälauta

TAPASIN markkinavoimia kesän lopussa. Ihmettelin heille, että miten ihmeessä suuren velkataakan ja nollakasvun kriisimaat – etunenässä Kreikka, Italia, Portugali – ovat päässeet niin alhaiseen korkotasoon ja pysyvät siinä. Miksi markkinat eivät vaadi kovempaa hintaa rahasta näiltä valtioilta? Missä on riskilisiä?

Vastaus oli, että markkinoilla yhä uskotaan siihen, että Euroopan keskuspankki tekee kaikkensa – whatever it takes – euron pelastamiseksi. Niinhän EKP:n pääjohtaja **Mario Draghi**, ”Super Mario” totesi heinäkuussa 2012.

Nyt kaksi vuotta myöhemmin EKP on löysännyt entisestäänkin rahahanoja. Keskuspankkikorko on lähes nollassa (pankeilta perittävä talletuskorko allekin nollassa), pankeille tarjotaan neljävuotista velkarahaa niin ikään miltei nolllakorolla ja niiltä ostetaan Frankfurtin holviin kyseenalaisia mainetta saavuttaneita kiinteistövuokaudellisia velkapapereita.

Korkotilanne muistuttaa aikoja ennen finanssikriisiä, jolloin yhteisen valuutta-alueen turvin kaikki euromaat saivat velkaa lähes samaan hintaan. Ylivelkaantuneet heikon kilpailukyvyyn Kreikka ja Italia olivat samalla viivalla trimmatun Saksan kanssa. Kaikki muuttui keuhkolla 2010 ja pahimmillaan Kreikan 10-vuotisen velan korkoero Saksaan oli 30 % yksikköä ja Italiankin lähes 6 % yksikköä.

Kaikista EKP:n puheista ja teoista huolimatta Kreikka ja Italia ovat yhä ylivelkaantuneita. Kilpailukyvyssä kukaan ei ole liiemmin kurottu umpeen Saksan etumatkaa. Silti Italian korkoero Saksaan on vain vaivaiset 1,3 % yksikköä. Riskillä ei ole hintaa. Kuten ei ollut ennen finanssikriisin puhkeamistaakaan.

Rahapolitiikan toimia tarvitaan niitäkin. Ja mikäpä siinä, jos Draghi taikoisi euroalueen ja EU:nkin talouden nousun! Mutta pelkällä rahapolitiikalla ei EU-paattiimme

saada vauhtia. Ilmaisen rahan tarjoaminen ei riitä, tarvitaan myös kysyntää, jonka edellytyksenä on yritysten kilpailukyky ja terve julkinen talous.

Eikä voi olla niinkään, että EKP on talouden ainoa toimija. Jos niin käy, katoavat jäsenmaiden omat insentiivit talouksiensa kuntoon saattamiseksi.

Kriisimaiden on itse tehtävä enemmän kilpailukykyänsä parantamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi. Italiassa pääministeri **Matteo Renzi** lupasi tultuaan valtaan saneerata Italian talouden ja kilpailukyvyyn roo päivässä. Nyt puhutaan 1 000 päivästä.

Tähän mennessä ainoa ”rakenteellinen” uudistus on se, että matalapalkka-alojen tilipusseja kasvatettiin – sopivasti ennen eurovaaleja – 80 eurolla kuukaudessa!

Italian ja Ranskan uudet tai uudistetut hallitukset ovat voimakkaasti kritisoineet EU:n keskittyvän liikaa julkisen talouden säästöihin ja velan hillintään. Kasvu ja työpaikkojen luominen ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Kritiikkiä olisi helpompi ymmärtää, jos sen tukena olisivat faktat.

Euroalueen julkinen velka on kasvanut viimeisen neljän vuoden aikana 86:sta 96 %:iin tuoreiden tilastojen mukaan. Italiassa velka on noussut neljän vuoden kuluessa 119:sta 135 %:iin. Kuten Saksan valtiovarainministeri hiljattain totesi, ei Euroopassa olisi ongelmia, jos kasvu ja työpaikat syntyisivät suurempien budjettivajeiden kautta.

Eurooppa tarvitsee talouden fundamenttien parannusta. Kilpailukykyä pitää parantaa rakenteellisin uudistuksin ja kustannuksia hilliten. Tarvitaan selkeää selviytymisstrategiaa, lisää avoimuutta ja omavastuuta. On panostettava innovaatioihin ja osaamiseen, joilla tuottavuutta parannetaan.

Julkistalouden tasapainottamistoihin pitää tarttua, ei vain puhua. Tilintarkastaja korostaa tällaisessa tilanteessa paremman hallinnon vaatimusta. Tarvitaan parempaa corporate governancea – mitä ikinä se vaatii!

Nyt on aika vaikuttaa!

Toiminnanjohtaja Sanna Alakare haluaa kuulla kentän ääntä kehitettäessä uuden tilintarkastajayhdistyksen jäsenpalveluja. – Yhteistä ääntä tarvitaan myös pyrkiessämme torjumaan tilintarkastukseen kohdistuvaa ylimitoitettua sääntelyä.

TEKSTI / MATTI REMES KUVAT / OLLI HÄKÄMIES

HUHTIKUUSSA aloittanut tilintarkastajien uusi yhdistys on päässyt toiminnassaan hyvään vauhtiin. HTM- ja KHT-yhdistyksen henkilökunta asettui keväällä aikana saman katon alle. Samalla alkoi syksyn ja tulevan vuoden toiminnan tiivis suunnittelu.

Jäsenten aktiivisuutta tarvitaan

Syyskuussa äitiyslomalta palannut KHT-yhdistyksen toiminnanjohtaja **Sanna Alakare** sanoo, että jäsenpalveluissa korostuu erityisesti koulutustarjonnan kehittäminen.

– Laadukas koulutus on asia, jota meiltä erityisesti halutaan. Toivomme, että jäsenet esittävät meille jatkossakin aktiivisesti toiveitaan ja tarpeitaan. Aktiivinen jäsenistö on se polttoaine, joka pitää toimistomme moottorin käynnissä, kun viemme jäsenpalveluun liittyviä hankkeita eteenpäin.

Alakareen mukaan koulutustarjonnan kehittämisellä vastataan uusiin jatkuvan kouluttautumisen vaatimuksiin tilintarkastajien ammattitaidon ylläpitämisestä.

– Molempien yhdistysten toimivat käytännöt ovat tunnustettuja ja ”hyväksi havaittuja”, ja siten voimavarojen yhdistämisen ansiosta voimme nyt tarjota entistä monipuolisempaa jäsenpalvelua sekä täydentää sitä uudenslaisilla aktiviteeteilla

Alueelliseen toimintaan panostetaan

Alakareen mukaan yksi painopisteistä on alueellisen toiminnan kehittäminen.

– Haemme syksyn aikana erilaisia toimintamalleja, joiden avulla palvelut on jatkossa tarkoitus jalkauttaa eri puolille Suomea kaikkien jäsenten saataville.

Koulutustarjontaa monipuolistetaan uusilla teknisillä ratkaisuilla, joi- →

den avulla moniin tilaisuuksiin voi osallistua jatkossa myös etänä internetin kautta. Alakare korostaa, että sähköiset kanavat täydentävät tarjontaa. Eri puolilla maata järjestettävien tilaisuuksien merkitystä ei voi korvata internet-yhteydellä.

– Tilaisuudet antavat hyötytiedon ohella ainutlaatuisen mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen ja ajatusvaihtoon kollegojen kanssa.

Juhlavuosi työn merkeissä

Suomalainen tilintarkastusala viettää ensi vuonna merkkipuotta, sillä alan järjestäytymisestä on kulunut 105 vuotta ja nykymuotoisen tilintarkastajien yhdistystoiminnan alkamisesta 90 vuotta.

Alakareen mukaan juhlavuotta vietetään tiiviisti työn merkeissä. Taloudessa vanhat rakenteet murtuvat. Tällä on välittömiä vaikutuksia taloudelliseen raportointiin ja tilintarkastukseen.

Uuden yhdistyksen pitävät kiireisinä etenkin meneillään olevat sääntelyhankkeet, jotka suoraan tai epäsuorasti tulevat vaikuttamaan jokaisen tilintarkastajan työhön.

– Edunvalvonnan keskeisenä tavoitteena on, ettei tilintarkastusta rasiteta ylimitoitettulla sääntelyllä.

Osaava ja verkostoitunut edunvalvoja

Edunvalvonnan langat pysyvät uudessa tilintarkastajajärjestössä varmoissa käsissä, sillä Alakare tuntee tilintarkastusta koskevat säädökset kuin omat taskunsa. Edellisen suuren tilintarkastuslainsäädännön uudistuksen aikaan vuonna 2007 Alakare toimi hankkeen valmistelijana työ- ja elinkeinoministeriossa. Lisäksi hän on ollut puheenjohtajana, jäsenenä ja sihteerinä useissa tilintarkastus- ja yhtiöoikeussääntelyn uudistamista koskevissa työryhmissä.

– Laajat verkostot ja vaikuttamiskanavat ovat nykytilanteessa ensiarvoisen tärkeitä, jotta tilintarkastusprofession näkökulma tulee huomioiduksi kaikissa ammattikuntaa koskevissa päätöksissä.

*Sanna Alakare rohkaisee jäseniä aktiivisuuteen. – Jäsen-
ten toiveet ja tarpeet ohjaavat toimintaamme, kun viemme
jäsenpalveluun liittyviä hankkeita yhdistyksessä eteenpäin.*

LAIN TASOISEN SÄÄNTELYN VASTAPAINOKSI TULISI ETSIÄ MUITAKIN VAIHTOEHTOJA.

Tehtävämme on kertoa, millaisia vaikutuksia vireillä olevilla muutoksilla voi olla tilintarkastukseen sekä asiakasyrityksiin ja -yhteisöihin.

Toiminnanjohtaja Sanna Alakare uskoo, että uudella yhdistyksellä on aiempaa paremmat mahdollisuudet saada tilintarkastajien yhteinen ääni kuuluville.

– Tilintarkastajat ovat oman työnsä parhaita asiantuntijoita ja ammattikunnan asiantuntemuksen tuominen mukaan keskusteluun on koettu arvokkaaksi. Meillä on koko talouden kenttään liittyen tietämystä ja kokemusta, jota ei välttämättä muilla tahoilla ole.

Proaktiivisuus kantaa

Alakare korostaa proaktiivisuutta. Uudistushankkeisiin pyritään vaikuttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

– Pitkälle valmisteltujen lakiesitysten pysäyttäminen voi olla vaikeaa, mutta peräänantamattomalla ja huolellisella työllä voidaan vielä loppumetreilläkin vaikuttaa yksityiskohtiin.

Eikä työ lopu suinkaan siihen, kun lakiesitys on mennyt läpi Eduskunnassa. Alakareen mukaan sen jälkeenkin on tärkeää vaikuttaa lain pohjalta muotoutuviin käytäntöihin.

– Ja yksi oleellisimmista asioista on kouluttaa ja perehdyttää yhdistyksen jäsenet uusien säädösten tuomiin muutoksiin käytännön tilintarkastustyössä.

Poikkeuksellisen kova sääntelyputki

Sanna Alakareen mielestä tilintarkastusalan kokoon suhteutettuna meneil-

lään on poikkeuksellisen rankka sääntelyputki. Hän muistuttaa, että tilintarkastus on vain yksi lenkki taloudellisen raportoinnin ketjussa ja hyvän hallinnon varmentamisessa.

– Ketjun muissakin osissa, esimerkiksi laskentasaännöstössä, riittää tasapuolisesti kehitettävää. Nyt tuntuu siltä, että suurimmat paineet niin sisällöllisissä kysymyksissä kuin aikataulujen osalta kohdistuvat tilintarkastukseen.

Tilintarkastukseen suoraan vaikuttavia merkittäviä hankkeita on vireillä nyt kolme. Pitkään valmisteltu esitys uudeksi tilintarkastuslaina sisältää muun muassa tilintarkastajatutkinnon ja -ammattinimikkeiden uudistamisen sekä tilintarkastajien valvonnan siirtämisen viiranomaisille.

– Uudistus tilintarkastajajärjestelmän yhtenäistämiseksi on tervetullut. Tutkintouudistukseen ja valvontaan liittyvissä yksityiskohdissa riittää silti vielä hiottavaa.

Ilmoitusvelvollisuus lisää työtaakkaa

Toinen merkittävä hanke koskee tilintarkastajalle kaavailtua veloitetta ilmoittaa säännösten vastaisuudesta tarkastuksen kohteena olevalle yhteisölle ja tietyissä tilanteissa myös suoraan viiranomaisille.

– Harmaan talouden ehkäisy on tärkeää, mutta tämä esitys uhkaa rapauttaa tilintarkastajan ja asiakkaan välisen luottamussuhteen. Se myös kasvattaisi kohtuuttomasti tilintarkastustyöhön liittyvää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, Sanna Alakare sanoo.

Kolmas keskeinen uudistus liittyy EU:n tilintarkastusdirektiivin muutokseen ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tarkastusta koskevaan uuteen asetukseen. Jäsenmailla on kesäkuuhun 2016 saakka aikaa saattaa uuden sääntelyn vaatimukset osaksi kansallista lainsäädäntöä.

EU-säädösten täytäntöönpanoa tul-
laan valmistelevaan työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä. Alakareen mukaan tilintarkastajayhdistyksessä analysoidaan parhaillaan direktiiviä ja

asetusta ja valmistellaan niihin liittyviä kantoja.

– Järkevää kansallista säätelyä olisi jäsenvaltio-optioiden hyödyntäminen täysimittaisesti, painottaa Alakare.

Yritysvaikutusten arviointia ei saa unohtaa

Tilintarkastusta koskevien muutos-
hankkeiden lisäksi yhdistyksen on seurattava myös esimerkiksi laskentasaännöstöön, verotukseen ja harmaan talouden torjuntaan liittyviä uudistushankkeita.

Alakare on pannut merkille, että tilintarkastukseen liittyviä uudistuksia viedään nyt läpi poikkeuksellisen kiireellisellä aikataululla. Vaarana on, että säädösmuutosten vaikutukset tilintarkastajien työhön sekä tarkastettaviin yrityksiin ja yhteisöihin eivät hahmottu kunnolla.

– Uudistusten tavoitteet ovat varmasti hyviä ja tavoiteltavia, mutta ainakin tilintarkastuksen osalta tässä on vahvasti ylisääntelyn makua.

Tilintarkastajayhdistyksen toiminnanjohtaja peräänkuuluttaakin lakiuudistusten tuoman lisäbyrokratian ja taloudellisten vaikutusten nykyistä tarkempaa arviota.

– Lakihankkeiden kokonaisvaikutukset pitäisi kartoittaa. Sääntelyn vastapainoksi tulisi nostaa entistä selkeämmin esille muitakin vaihtoehtoja. Kaikkea ei ole tarpeen säädellä lailla vaan asioita voi kehittää myös esimerkiksi itse-sääntelyllä.

Uskottavuus ei vaakalaudalla

Toiminnanjohtaja Sanna Alakare ei kuitenkaan usko, että tiukkeneva sääntely heikentäisi tilintarkastuksen uskottavuutta. Se on Suomessa edelleen vahva.

– Tilintarkastajan ammattitaitoon ja riippumattomuuteen luotetaan myös jatkossa, kunhan pidämme huolta tilintarkastusinstituution toimivuudesta ja tilintarkastajien ammatinharjoittamisen suotuisista toimintaedellytyksistä. □

EU-komission ongelmalliset ehdotukset yhtiöoikeuden uudistamiseksi

Eräät muutosehdotukset koskien osakkeenomistajan oikeudet -direktiiviä hämärtäisivät hallintoelinten välistä työnjakoa ja sekoittaisivat yhtiökokouksen operatiiviseen päätöksentekoon.

MIKKO REINIKAINEN, MILLA KOKKO-LEHTINEN

BALANSSI-LEHDEN edellisessä numerossa 4/2014 käsitelimme EU-komission 9.4.2014 julkistamaa ehdotusta osakkeenomistajan oikeuksia koskevan direktiivin (2007/36/EY) muuttamisesta. Jatkamme aiheen parissa esittelemällä listayhtiön johdon palkitsemiseen ja yrityksen lähipiiriliiketoimiin liittyviä muutosehdotuksia hieman tarkemmin sekä tutustumalla valtioneuvoston (U 26/2014 vp) ja eduskunnan talousvaliokunnan (TaVL 29/2014 vp) ehdotuksiin ottamiin kannanottoihin.

Palkitsemisasiat yhtiökokouksessa

Osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi komissio eh-

dottaa, että osakkeenomistajien päätettäväksi olisi tuotava vähintään kerran vuodessa erityinen palkitsemispolitiikka (remuneration policy). Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodissa 2010 suositellaan jo nyt palkka- tai palkki- oselvityksen antamista (suositus 47), mutta direktiivin muutosehdotuksen mukainen palkitsemispolitiikka olisi merkitykseltään ja sisällöltään hyvin erilainen: se antaisi yhtiötä sitovat rajat johdon palkitsemisesta.

Sisältövaatimukset muistuttavat osin talletuspankkeja ja muita luottolaitoksia koskevaa EU-sääntelyä (CRD III ja IV). Ehdotuksessa palkitsemispolitiikan piiriin kuuluvalla johdolla tarkoitetaan yhtiön hallintoelimen jäseniä, Suomen osakeyhtiölain mukaan →

siis hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä ja toimitusjohtajaa, joka Suomessa ymmärretään yksijäseniseksi toimitimeksi.

Palkitsemisraportti osakkeenomistajien hyväksyttäväksi

Palkitsemispolitiikka ohjaisi yhtiön toimintaa pidemmän ajanjakson (enintään kolme vuotta) ajan. Sen lisäksi yhtiölle ehdotetaan velvollisuutta laatia vuosittain jälkikäteen osakkeenomistajien hyväksyttäväksi johdon palkitsemisesta selvitys: palkitsemisraportti (remuneration report).

Siinä olisi esitettävä olennaiset tiedot johdolle ja myös entiselle johdolle maksetuista palkkioista; selostettava maksetut palkkiot verrattuna kolmeen edelliseen vuoteen sekä ovatko palkkiot perittävässä takaisin (komissio voisi määrittellä palkitsemisraportin sisällöstä tarkemmin).

Palkitsemisraportti olisi esitettävä osakkeenomistajien hyväksyttäväksi. Seuraavassa palkitsemisraportissa olisi selostettava, miten osakkeenomistajien edellinen päätös on otettu huomioon.

Johdon palkkioiden ja keskipalkkojen vertailu

Palkitsemispolitiikan tulisi tukea yhtiön pitkän aikavälin etuja ja kestävää liiketoimintaa. Siinä olisi asetettava

”selkeät perusteet” sekä kiinteille että muuttuville palkkioille. Palkitsemispolitiikassa olisi esitettävä johdon palkkioiden ja yhtiön työntekijöiden keskipalkkojen vertailua ja perusteltava niiden suhdetta.

Poikkeaminen olisi perusteltava, jos vertailua ei tehdä. Huomautettakoon tässä yhteydessä, että toisaalta direktiivin muutosehdotuksen yhteydessä ei ole perusteltu, milloin ja miksi johdon palkkioiden ja työntekijöiden keskipalkkojen vertailu olisi relevantti johdon palkkioiden määrittämiselle.

Suomelta varauksellinen kanta

Suomen valtioneuvosto on kannattanut ehdotusta pääpiirteittäin kuitenkin todeten, ettei yhtiökokouksen ja hallituksen välistä yhtiöoikeudellista työnjakoa tulisi hämärtää. Valtioneuvosto ei pidä oikeasuhteisena toimitusjohtajan palkkioiden hyväksytämistä etukäteen yhtiökokouksessa, koska toimitusjohtajan valinta yleensä kuuluu hallitukselle.

Eduskunnan talousvaliokunta on mennyt kritiikissään pidemmälle ja varoittanut sääntelystä, jossa yhtiökokoukselle annetaan näennäistä päätösvaltaa. Palkitsemisen pääpiirteet voidaan käsitellä yhtiökokouksessa, mutta yksittäisten sopimusten osalta päätöksen teon tulee tapahtua hallituksessa, joka

kantaa myös vastuun tehdyistä päätöksistä ja niiden yhteensopivuudesta palkitsemisperiaatteiden kanssa.

Lähipiiriliiketoimet

Vähemmistöosakkaiden suojan ja osakkaiden tiedonsaannin parantamiseksi komissio ehdottaa eräitä merkittäviä muutoksia menettelyyn, jolla yhtiö voisi tehdä suurempia liiketoimia lähipiiriinsä kuuluvien kanssa. ”Lähipiirilä” tarkoitetaan tässä IAS 24 -standardin mukaista lähipiiriä eli samaa kuin Suomen osakeyhtiölaissakin.

Tällä tavoin määritelty lähipiiri on hyvin laaja. IFRS-standardien mukaan merkittävät lähipiiritoimet on esitettävä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Käytännössä yhtiöt tällä hetkellä vain harvoin pitävät yllä sellaista lähipiirin seuranta (saati muodollista rekisteriä), jonka avulla ne voisivat todennettavasti ja vaivattomasti seurata lähipiiritoimiaan.

Lähipiiritoimet yhtiökokoukselle

Komission ehdotuksen mukaan arvioidaan yli 1 % taseesta olevat liiketoimet yhtiön lähipiirin kanssa olisi julkistettava ja samalla myös esitettävä liiketoimista kohtuullisuuslausunto (englanniksi fairness opinion), jossa riippumaton kolmas osapuoli arvioisi, onko liiketoimi markkinaehtojen mukainen ja vahvistaisi, että liiketoimi on osakkeenomistajien kannalta kohtuullinen ja järkevä.

Yhtiökokous voisi vuodeksi kerrallaan päättää poiketa kohtuullisuuslausunnon liittämistä lähipiiriliiketoimia koskeviin ilmoituksiin toistuvissa liiketoimissa (recurring transaction) nimettyjen osapuolten kesken. Jos tällainen osapuoli on osakkeenomistaja, ei hän saisi osallistua poikkeamista koskevaan äänestykseen.

Yhtiö ei saisi sitoutua liiketoimeen ennen yhtiökokouksen päätöstä vaan sen olisi hankittava liiketoimeen osakkeenomistajien hyväksyminen etukäteen, jos lähipiiriliiketoimen arvo ylittäisi 5 % taseesta. Tietyt 5 %:n rajan alle

Palkitsemisraporttiin ehdotettuja asioita

Palkitsemisraportin pitäisi yksityiskohtaisemmin sisältää soveltuvin osin seuraavat tiedot:

- a) myönnettyjen tai maksettujen palkkioiden kokonaismäärä osien mukaan jaoteltuna, kiinteän ja muuttuvan palkitsemisen suhteellinen osuus, selvitys siitä, miten palkitsemisen kokonaismäärä on kytköksissä tulokseen, ja tiedot siitä, miten tulosperusteita on sovellettu;
- b) johtajien palkitsemisen suhteellinen muutos viimeisten kolmen tilikauden aikana, sen suhde yhtiön osakekurssin kehitykseen ja muiden, yhtiön johtoon kuuluvien kokopäivätyöntekijöiden keskimääräisen palkitsemisen muuttumiseen;
- c) yhtiön johtajien samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saamat palkkiot;
- d) myönnettyjen tai tarjottujen osakkeiden tai osakeoptioiden määrä sekä oikeuksien pääasialliset käyttöehdot mukaan luettuina toteutushinta ja -päivä ja niiden mahdolliset muutokset;

- e) tiedot siitä, onko hyödynnetty mahdollisuutta vaatia palkitsemisen muuttuvat osat takaisin;
- f) tiedot siitä, miten johtajien palkitseminen on vahvistettu mukaan luettuina palkitsemiskomitean rooli.

Edellä kuvatusta muodostuu siten tietty prosessi:

- i Vähintään kerran kolmessa vuodessa yhtiökokous vahvistaisi palkitsemispolitiikan.
- ii Palkitsemispolitiikka julkistetaan ja pidetään saatavilla yhtiön internetsivuilla.
- iii Yhtiön johdon palkitseminen toteutettaisiin palkitsemispolitiikan mukaisesti.
- iv Osakkeenomistajien hyväksyttäväksi laaditaan vuosittain palkitsemisraportti.
- v Osakkeenomistajat ottaisivat kantaa palkitsemisraporttiin. Seuraavassa palkitsemisraportissa olisi kuvattava, kuinka osakkaiden kannanotot ovat vaikuttaneet.

jäävät toimet tulisi laskea yhteen ja tuoda osakkeenomistajien hyväksyttäväksi jälkikäteen, jos liiketoimien kumulatiivinen koko ylittää 5 % yhtiön taseesta. Osakkaana oleva tällaisen liiketoimen osapuoli ei saisi osallistua hyväksynnän antamista koskevaan äänestykseen.

Jäsenvaltio voisi säätää, että yhtiökokous saisi valtuuttaa yhtiön enintään vuodeksi kerrallaan tällaisten liiketoimien tekemiseen, mikäli liiketoimet ovat luonteeltaan toistuvia ja ne tehdään nimettyjen osapuolten kesken.

Tärkeä huomio käytännön kannalta on, että edellä tarkoitettujen päätöksentekojen ja julkistamisvaatimukset eivät soveltuisi kokonaan omistettujen konserniyhtiöiden välillä tehtyihin liiketoimiin.

Suomi ei kannata lähipiiriehtotuksia

Suomessa valtioneuvosto piti lähipiiriliiketoimia koskevia ehdotuksia ylimitotettuina. Valtioneuvoston mukaan ainakaan tavanomaiseen liiketo-

mintaan kuuluvia liiketoimia ei tulisi velvoittaa kaavamaisesti julkaistaviksi tai yhtiökokouksen päätöksentekoon kytketyiksi. Vaatimus hämärtäisi vastuunjako sotkemalla osakkeenomistajat operatiiviseen päätöksentekoon.

Valtioneuvosto kritisoi osakkeenomistajan päätöksentekoon osallistumisen kaavamaisesta kieltämisestä silloin, kun osakkeenomistaja on lähipiiriliiketoimen osapuoli. Päätöksentekoon osallistumista olisi aihetta rajoittaa vain poikkeuksellisissa, muissa kuin yhtiön normaaliin liiketoimintaan liittyvissä lähipiiritoimissa. Normaaliin liiketoimintaan liittyvissä lähipiiriliiketoimissa osakeyhtiölainin luvun 7 §:n mukainen osakkeenomistajien yhdenvertaisuus olisi riittävä suoja osakkeenomistajille.

Myös eduskunnan talousvaliokunta katsoi direktiiviehdotuksen olennaisen rajoittamisen tarpeelliseksi. Nyky muodossaan ehdotus saattaisi talousvaliokunnan mukaan vaarantaa liikesalaisuuksien säilymistä ja viedä yhtiö-

kokouksen aikaa strategisesti tärkeämmältä päätöksenteolta. Ehdotettu lähipiiriliiketoimien kaavamainen sääntely ei ota huomioon, että markkinaehtoisesti toteutettuina ne ovat kuitenkin täysin normaali osa operatiivista toimintaa. □

VT, KTM **Mikko Reinikainen** on PricewaterhouseCoopers Oy:ssä yhtiöoikeudesta vastaava partneri.

OTK, KTM **Milla Kokko-Lehtinen** työskentelee PricewaterhouseCoopers Oy:n Corporate Law -ryhmässä yhtiöoikeusasiantuntijana.

Miten sijoittajansuoja vaikuttaa IFRS:n toimivuuteen?

IFRS-raportoinnin laadukkuus riippuu mm. sijoittajansuojan tasosta. Pääomamarkkinoiden vahvistaminen EU:ssa edellyttää parempaa sijoittajansuojaa, tarkempaa standardikohtaista ohjeistusta sekä valvontaresurssien ja -valtuuksien vahvistamista.

PONTUS TROBERG

PÄÄOMAMARKKINAT alkoivat globalisoitua 1980-luvun loppupuolella. Sen seurauksena syntyi maailmanlaajuinen tarve harmonisoida tilinpäätösraportointia ja tähän tarpeeseen kehitettiin IFRS-standardit, joita sovelletaan sekä EU:ssa että monessa muussa maassa.

Mutta toimiiko IFRS? Onko IFRS-tilinpäätösraportointi laadullisesti samanlaista ja uskottavaa eri maissa?

Korkealaatuisen raportoinnin edellytyksiä

Amerikkalainen laskentatoimen guru Ball (2001) katsoi IFRS:n tuovan korkealaatuisia raportointia, mikäli

- tilintarkastajia on koulutettu ja valmennettu tarpeeksi hyvin sekä heitä on riittävä määrä

- pidetään julkinen tilinpäätösraportointi ja verotus mahdollisimman erillään toisistaan siten, että verotuksen tavoitteet eivät vääristä tilinpäätösraportointia
- luodaan raportointijärjestelmä, joka tuottaa ja ylläpitää korkealaatuisia riippumattomia raportointistandardeja ja ennen kaikkea
- kehitetään tehokas riippumaton oikeudellinen järjestelmä, joka edistää petoksien, raportoinnin vääristämisen sekä raportointistandardien noudattamisen jättämisen havaitsemista sekä sitä, että näistä väärinkäytöksistä rangaistaan.

Tutkiessaan harkinnanvaraisia eria saksalaisissa IFRS-normistoon siirtyneissä yrityksissä Tendeloo ja Vanstra-

elen (2005) sekä Lin ja Paananen (2009) totesivat harkinnanvaraisten erien ja kassavirtojen välisen yhteyden olevan heikko. Paananen (2008) havaitsi, että tilinpäätöksen laatu heikkeni ruotsalaisissa yrityksissä IFRS:n käyttöönoton myötä.

Lisäksi Biddle ja Hilary (2006) havaitsivat tutkimuksessaan, että korkealaatuinen tilinpäätösinformaatio toimii paremmin markkinavetoisissa talouksissa (vahva sijoittajansuoja) kuin pankkivetoisissa (lainapohjaisissa) talouksissa (Manner-Euroopan maissa).

Sijoittajansuoja ja tapaoikeus vaikuttavat laatuun

Houque et alin (2012) tutkimuksen havainnot tukevat Biddlen ja Hilaryn tuloksia eli tilinpäätöksen laatu (raportoi-

dun tuloksen laatu/uskottavuus) parani IFRS-normistoon siirtymisen myötä niissä maissa, joissa on vahva sijoittajansuoja. Sijoittajansuoja määriteltiin seuraavasti (yhtäläinen muiden tutkimusten kanssa):

- yrityksen hallituksen riippumattomuus
- arvopaperilakien tiukka noudattaminen
- vähemmistöosakkaiden oikeuksien suojaaminen
- tilinpäätös- ja tilintarkastusstandardien tiukka noudattaminen
- oikeusjärjestelmän riippumattomuus ja lehdistön vapaus.

Anglosaksisissa IFRS-normistoon siirtyneissä maissa yritysten tilinpäätökset ovat uskottavampia kuin muissa IFRS:ään siirtyneissä maissa toimivien yritysten edellä mainittujen sijoittajansuojaa edistävien tekijöiden takia. Tapaoikeusjärjestelmä (case law), jota sovelletaan anglosaksisissa maissa, näyttää tukevan IFRS:n soveltamisen uskottavuutta verrattuna Manner-Euroopan roomalaiseen oikeusjärjestelmään (code law).

Armstrongin et alin tutkimustulokset vuodelta 2010 tukevat tätä. Tutkimuksen mukaan IFRS-standardeihin siirtymisellä oli negatiivinen vaikutus osakemarkkinoihin maissa, joissa on roomalainen oikeusjärjestelmä. Yhteenvetona tämän voidaan todeta johtuvan siitä, että sijoittajat ovat huolissaan standardien tiukan noudattamisen puutteesta näissä maissa.

Pääoman hinta

Gul et al (2013) tutkivat saman tyyppisten sijoittajansuojatekijöiden vaikutuksia pääoman hintaan kuin Hoque et al ja tuloksena oli, että vahvoissa sijoittajansuojamaissa lainakustannukset olivat 2,9% matalammat kuin heikoissa sijoittajansuojamaissa. Sijoittajansuoja oli selkeästi vahvempi tapaoikeusjärjestelmää noudattavissa maissa kuin roomalaista oikeusjärjestelmää noudattavissa maissa.

Taulukko 1. Laskentatoimen ja kulttuurin ulottuvuuksien keskinäiset suhteet

LASKENTATOIMEN ULOTTUVUUDET				
Kulttuuri	Ammattimaisuus	Yhdenmukaisuus	Konservatiivisuus	Salailu
Individualismi	+	-	-	-
Valtaetäisyys	-	+	?	+
Epävarmuuden välttäminen	-	+	+	+
Maskuliinisuus	?	?	-	-

"+" osoittaa suoraa suhdetta muuttujien välillä
 "-" osoittaa käänteistä suhdetta muuttujien välillä
 "?" ilmaisee, että suhteen luonne on epämääräinen

Tilintarkastuksen suorittajalla (tilintarkastustoimiston koko) ei ollut vaikutusta lainakustannuksiin heikommissa sijoittajansuojamaissa. Tilintarkastajan vaikutus oli kustannuksia alentava vahvoissa sijoittajansuojamaissa, mikäli isot tilintarkastusyhteisöt eli Big 4 -tomistot olivat suorittaneet tarkastuksen. Voidaan todeta, että vahva sijoittajansuoja ja Big 4 -tilintarkastaja vaikuttavat alentavasti lainakustannuksiin.

Oikea ja riittävä kuva – A True and Fair View

Euroopan Unioni on 4. direktiivissään (tilinpäätösdirektiivissään) omaksunut brittiläisen käsitteen "A True and Fair View". Iso-Britanniassa on lähes ainoana maana pitkä käytännön kokemus käsitteen soveltamisesta. Näin ollen tämän käsitteen sovellus on erilainen muissa maissa eli kulttuureista riippuvainen.

IFRS-normisto, joka on niin sanotusti periaatepohjainen laskentajärjestelmä, sallii huomattavan jouston monissa soveltamistilanteissa. Tilinpäätösraportoinnin harmonisointi voikin jäädä vaillinaiseksi. Perustuen Hofsteden (1984) tutkimukseen kulttuurierojen vaikutuksista monikansallisiin yrityksiin Gray kehitti 1988 laskentatoimeen soveltuvan kehikon kulttuurieroista.

Hofsteden kulttuuriulottuvuudet olivat:

- individualismi vastaan yhteisöllisyys

- valtaetäisyys (organisaation hierarkisuus tai samanvertaisuus hallitsee vallankäytössä)
- epävarmuuden sietäminen ja
- maskuliinisuus (aggressiivisuus) / feminiinisyys.

Grayn laskentatoimen neljä ulottuvuutta ovat

- ammattimaisuus vastaan lakisääteiden valvonta
- yhdenmukaisuus vastaan jousto,
- konservatiivisuus vastaan optimisismi ja
- salailu vastaan läpinäkyvyys.

Hofsteden ja Grayn ulottuvuuksien keskinäinen suhde käy ilmi Taulukosta 1. Perinteisesti laskentatoimen ammatikunnalla on ollut merkittävä vaikutus tilinpäätös- ja tilintarkastusstandardeihin Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Ammattimaisuuden merkitys korostuu näissä maissa, vaikka mukana standardien säätämispöytätyössä on nykyään myös edustajia yritysten muista sidosryhmistä.

Erityisesti Iso-Britannia on pysynyt vahvasti kiinni periaatepohjaisessa tilinpäätössääntönsä. Hollanti on kulttuurisesti lähellä Britanniaa, joten ammattimainen harkinta korostuu myös Hollannin kulttuurissa.

Kansallinen säännöstö valtaa alaa

Ranskalla ja Etelä-Euroopan mailla kuten Espanjalla, Italialla, Kreikalla ja Por-

tugalilla on korkea valtaetäisyys, matala epävarmuuden sietokyky ja matala yksilöllisyyden taso (paitsi Ranska ja Italia). Ranskan ja Italian korkean yksilöllisyyden aiheuttamaa säröä lukuun ottamatta voidaan tehdä johtopäätös, että edellä mainitut maat suosinevat täsmällistä säännöstöä ammatillisen harkinnan sijaan.

Seurauksena on, että tarkkojen IFRS-standardien koskevien sääntöjen tai ohjeistuksen puuttuessa nämä maat omaksunevat IFRS-tulkinnassaan ja sovelluksessaan omaa kansallista säännöstöä ja perinteitä (Troberg 2013). Tämä on selkeä vastakohta brittiläiselle perinteelle ammattimaisesta harkinnasta.

Liikearvon arvonalentumistestausta on esimerkki standardista, joka jättää huomattavasti tilaa harkinnalle. On olemassa näyttöä siitä, että Lontoossa listatut yritykset ovat tehneet enemmän arvonalennuksia kuin listatut yritykset Euroopan muissa maissa. Tämä lienee seuraus ammatillisesta harkinnasta ja pääomamarkkinoiden uskottavuuden tärkeydestä Iso-Britanniassa.

Lisäksi syytekynnys (tapaoikeus) Britanniassa on matalampi ja sijoittajansuoja parempi kuin muissa Euroopan maissa. Saksan kulttuuriulottuvuuksien yhteisvaikutus (todennäköisesti Pohjoismaidenkin) IFRS-normiston toimivuuteen ei ole selkeä ja näin ollen sen vaikutus raportointiin on epäselvä. Lin ja Paananen (2009) tutkimus toki osoitti IFRS:n heikon yhteyden kassavirtoihin saksalaisessa järjestelmässä.

Sijoittajansuojaa parannettava EU:ssa

Listayhtiöiden IFRS-velvollisuus EU:ssa ei välttämättä johda yhdenmukaiseen tulkintaan ja sovellukseen. Näin ollen täytyy kysyä, ovatko todelliset tilinpäätösraportointierot niin mittavat, että niillä on ennemminkin haitallinen vaikutus tilinpäätösten vertailtavuuteen ja siten pääomamarkkinoiden uskottavuuteen?

Mikäli vastaus on myönteinen, nousee pääoman hinta. Poliittisia päätöksiä tehdessään EU:n poliitikoilta puut-

tuu kokonaisnäkemys toimivien pääomamarkkinoiden tärkeydestä ja toimivuudesta. Sijoittajansuojaa tulee parantaa mm. siten, että sijoittajan asemesta todistustaakka tilinpäätöksen oikeellisuudesta siirretään yritykselle, kun tilinpäätöksen luotettavuus asetetaan kyseenalaiseksi.

Oman pääoman saatavuuden kannalta pörssien toiminnan luotettavuus ja tehokkuus ovat elintärkeitä, jotta oman ja vieraan pääoman välinen tasapaino yrityksen rahoituksessa säilyy. Paluuta entisiin pankkivaltaisiin kansantalouksiin ei ole tarkasteltaessa monen eurooppalaispankin tilaa ja niiden tilinpäätösten uskottavuusongelmia viimeisten kuuden vuoden aikana.

Suomessa merkittävä määrä pääomia lepää nykyisin pankkatileillä, vaikka sijoittaminen pörssiin olisi todennäköisesti kansantaloudellisesti ja sijoitusmielessä järkevämpää.

Korjausliikkeitä pääomamarkkinoiden vahvistamiseksi

Toivottavaa on, että IASB antaisi tarkempaa ohjeistusta monien raportointistandardien soveltamisesta. Muutoin tulkinta (ja valta) tulee siirtymään EU:n valvontaviranomaiselle ESMA:lle ja vastaavalle amerikkalaiselle elimelle SEC:lle, mikäli Yhdysvallat mahdollistaa IFRS-standardien käytön amerikkalaisyritysten tilinpäätösraportoinnissa vuodesta 2016 alkaen.

Tärkeintä on antaa valvontaviranomaisille riittävät resurssit ja lailliset valtuudet. Tämä on edellytys korkealaatuisen raportointijärjestelmän uskottavuudelle. Muutoin Ballin artikkelin alussa esittämät vaatimukset tehoaasta riippumattomasta oikeudellisesta järjestelmästä eivät täyty.

Poliittiset päätöksentekijät eivät ymmärrä riittävästi sijoittajansuojan, tilinpäätöksen uskottavuuden ja tehokkaan valvontaviranomaisen merkitystä pääomamarkkinoiden tehokkaalle toiminnalle. Seurauksena on korkeampi pääoman hinta kuten Gul et alin (2013) tutkimuksessa todistettiin. □

LÄHTEET

Armstrong, Barth, Jagolinzer & Riedl (2010). Market reaction to the adoption of IFRS in Europe. *The Accounting Review* 85(1).

Ball (2001). Infrastructure requirements for an economically efficient system of public financial reporting and disclosure. *Brookings-Wharton Papers on Financial Services*.

Biddle & Hilary (2006). Accounting quality and firm-level capital investment. *The Accounting Review*, 81(5).

Gray, (1988). Towards a theory of cultural influence on the development of accounting systems internationally. *Abacus* 24.

Gul, Zhou & Zhu (2013). Investor protection, firm informational problems, Big N auditors, and cost of capital around the world. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 32(3).

Hofstede (1984). *Culture's Consequences*. CA: SAGE Publications.

Hoque, van Zijl, Dunstan & Karim (2012). The effect of IFRS adoption and investor protection on earnings quality around the world. *The International Journal of Accounting*, 47.

Lin & Paananen (2009). The development of accounting quality of IAS and IFRS over time: The case of Germany. *Journal of International Accounting Research*, 8(1).

Paananen (2008). The IFRS adoption's effect on accounting quality in Sweden. Working paper. UK: University of Hertfordshire.

van Tendeloo & Vanstraelen (2005). Earnings management under German GAAP versus IFRS. *The European Accounting Review*, 14(1).

Troberg, P. (2013). *Global capital markets and financial reporting: international regulation but national application?* in *Normative Pluralism and International Law* (Klabbers & Piiparinen). UK: ASIL Studies in International Legal Theory, Cambridge University Press.

Hankenin kauppakorkeakoulun professori, KTT **Pontus Troberg** on toiminut mm. FASB:n ja SEC:n edustajana kansainvälisessä tilinpäätösraportoinnin konferenssissa.

Yhtiöoikeus

Hallituksen esitys uudeksi säätiölaiksi

HALLITUS esittää uuden säätiölain (HE 166/2014 vp) säätämistä nykyisen vuodelta 1930 olevan lain tilalle. Uudella lailla on tarkoitus selventää jatkuvarahoitteisten ja toiminnallisten säätiöiden asemaa, korostaa säätiöiden yleisesti hyödyllistä tarkoitusta, lisätä avoimuutta ja tehostaa perusteettomien lähipiirietujen estämistä. Lisäksi esityksen valmistelussa on erityisesti kiinnitetty huomiota säätiölaista säätiöille aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan sekä säätiövalvonnan tehokkuuteen ja kuluihin.

Säätiön toimintaedellytykset

Nykyisen lain mukaan säätiölle ei voida myöntää perustamislupaa, jos sen sääntöjen mukaisena tarkoituksena on liiketoiminnan harjoittaminen. Hallituksen esityksessä säätiöille sallitun liiketoiminnan määrittelyä selkeytettäisiin. Sallittua olisi liiketoiminnan harjoittaminen säätiön säännöissä määritellyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja jos säännöt sen sallivat, varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi.

Säätiön perustaminen edellyttäisi esityksen mukaan nykyisen 25 000 euron sijaan 50 000 euron vähimmäispääomaa. Samalla luovuttaisiin rekisteriviranomaisen harkintavallasta sen suhteen, riittääkö pääoma säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamiseen. Lisäksi perustajien pitäisi laatia toimintasuunnitelma, talousarvio ja rahoitussuunnitelma kolmelle ensimmäiselle vuodelle.

Lisäksi säätiöiden toimintamahdollisuuksia lisättäisiin keventämällä tai poistamalla erilaisia muodollisia rajoituksia. Säätiön perustaja voisi säätiön säännöissä määritellä toisaalta lakia täydentäviä valvonta- ja oikeussuojakeinoja ja toisaalta joiltakin osin poiketa laissa säädetyistä rajoituksista, jotka koskevat esimerkiksi säätiön tarkoituksen muuttamista, sulautumista ja purkamista.

Lähipiirin suosimiskielto

Säätiön tarkoituksena ei esityksen mukaan enää miltään osin voisi olla taloudellisen edun tuottaminen lähipiirille. Lisäksi lähipiiriin kuuluvien henkilöiden määritelmää selkeytet-

täisiin ja laajennettaisiin nykyisestä. Säätiötoiminnan avoimuutta lisäisi lähipiiritoimien julkistaminen vuosittain säätiön toimintakertomuksessa sekä konsernitilinpäätösvelvollisuuden laajentaminen. Kiellettyjen lähipiirietujen antamisesta voitaisiin rangaista laittomana varojenjakona.

Lähipiirin taloudellisen edun kieltoa sovellettaisiin kuitenkin vasta siirtymäajan jälkeen vuodesta 2035 alkaen sellaisiin ennen vuotta 1965 perustettuihin säätiöihin, joiden säännöissä nykyisin sallitaan etujen antaminen lähipiirille, ellei tällaista määrystä olisi poistettu säännöistä sitä aiemmin.

Säätiöiden valvonta

Säätiöiden valvonnasta vastaisi edelleen Patentti- ja rekisterihallitus. Toiminnan avoimuuden lisäämisen lisäksi valvontaa tehostettaisiin poistamalla säätiölaista viranomaisten välisen tiedonvaihdon esteitä. Lisäksi säätiöiden tilintarkastajien asemaa vahvistettaisiin.

Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2015.

KUVA: iMVP/photostock

Verotus

Osuuskunnan varojenjaon verotus kiristyne

HALLITUS on antanut eduskunnan käsiteltäväksi esityksen HE 130/2014, joka sisältää säännökset osuuskunnan varojenjaon verotuksesta. Hallituksen esitys on monimutkainen, minkä vuoksi osuuskuntien olisi hyvä tarkistaa, miten muutokset niihin vaikuttavat.

Julkisesti noteeraamattomia osuuskuntia koskevat keskeiset ehdotukset

Ylijäämän palautus olisi esityksen mukaan jatkossa yksityishenkilöille 25 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa 2 500 euroon asti ja tämän ylittävältä osin 85 % prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Ylijäämän palautus voi tietyissä tilanteissa olla ansiotuloa. Yhteisöjen saama ylijäämän palautus olisi esityksen mukaan verovapaata tuloa samoin edellytyksin kuin yhteisön saama osinko.

Esitys sisältää myös säännösehdotukset vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvaan varojenjaon verotukseen. Varojenjako verotettaisiin pääsääntöisesti ylijäämänä niin yksityishenkilöiden kuin yhteisöjenkin osalta. Varojenjako käsiteltäisiin kuitenkin rajoitetuissa tilanteissa luovutuksena. Käsitteily luovutuksena tulisi kyseeseen, mikäli kyse on omistajan osuuskuntaan tekemän sijoituksen palautuksesta. Omistajan tulisi esittää luotettava selvitys aikanaan tekemästään sijoituksesta.

Itse osuuskuntien verotukseen ehdotetaan myös muutosta, joka koskee ylijäämän palautuksen vähennyskelpoisuutta. Vähennyskelpoisuutta rajataan sekä vähennykseen oikeutettujen osuuskuntien että vähennyskelpoisen määrän osalta. Ylijäämän palautus on vähennyskelpoista ainoastaan julkisesti noteeraamattomille osuuskunnille ja näistä ainoastaan niille, joiden toiminta muodostuu jäsentensä elinkeinotoiminnan tai maatalouden tukemisesta. Tällaisia osuuskuntia ovat ainakin maatalouden harjoittajien tuottajaosuuskunnat, mutta eivät kuluttajaosuuskunnat. Ylijäämän palautuksesta näissä tilanteissa on vähennyskelpoista kuitenkin vain se osuus ylijäämästä, joka on syntynyt jäsenkaupasta. Osuuskunnan nettovoitto tulee siis eritellä jäsenkaupasta ja vieraskaupasta syntyneeseen osaan.

Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2015 alusta ja uusia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2015 toimitettavassa verotuksessa.

Uusia ohjeita Verohallinnolta

- Korkovähennysoikeuden rajoitukset elinkeinotoiminnassa (22.9.2014)
- Kotitalouden sähköntuotannon tuloverotus (18.9.2014)
- Ansiotulojen verotus (8.9.2014)
- Omaisuuden kohdistuvat vahingon- ja vakuutuskorvaukset (8.9.2014)
- Tiimari Oyj:n osakkeiden arvonnemetyksen tuloverolain mukaisessa verotuksessa (5.9.2014)
- Ennakkopidätystietojen luovuttaminen vuodelle 2015 (5.9.2014).

Suomalaiset – nuo iloiset veronmaksajat

Verohallinto on saanut hienoa palautetta asiakkailtaan ja isossa kuvassa luottamusta siihen, että kansa maksaa sille määrättyt verot. Valtaosa veroista kuitenkin kerätään pieneltä joukolta. Jos julkisten varojen käyttöä ei pidetä oikeinsuunnattuna, voi tulojen salaaminenkin kiinnostaa.

Verohallinnon 2014 asiakastytyväisyystutkimuksen mukaan 95 % suomalaisista kokee verojen keräämisen tärkeäksi, koska siten ylläpidetään hyvinvointiyhteiskuntaa ja 74 % suomalaisista maksaa veronsa mielellään. Tutkimuksen mukaan 52 % suomalaisista (erityisesti opiskelijat, viljelijät ja kohdeyleisön nuorin ikäluokka) voisi maksaa enemmänkin veroja, jos ne menisivät maksajan kannalta tärkeisiin kohteisiin. 49 % vastaajista kertoi voivansa jättää tulojaan ilmoittamatta, mikäli verorahoja tuhlataisiin väärin kohteisiin.

Veromyönteisyys on siis mallikelpoisissa lukemissa! Hyvinvointiyhteiskunnan palveluja arvostetaan. Alkuvuonna lehtien yleisönosastoilla käytiin keskustelua siitä, pitäisikö veroja voida maksaa vapaaehtoisesti ja maksajan toiveiden mukaisesti kohdennettuihin tarpeisiin.

Veroprofessorit totesivat vapaaehtoisen verotuksen olevan epärealistinen ajatus, joka jopa sotii yhteiskunnan perusrakenteita vastaan. Jos veronmaksu olisi vapaaehtoista, valtio ei todennäköisesti saisi tarpeeksi varoja menojensa kattamiseen, köyhillä olisi rajoitetut tai olemattomat mahdollisuudet vaikuttaa valtion varojen käyttöön ja edut ohjautuisivat varakkaille, joista luultavasti muodostuisi lainsäädäntöä ohjaava mafia.

Tiedä näistä arvioista, viimeiset näkemykset on lainattu suoraan Wikipedian luotettavista lähteistä.

Suomessa on 4,3 miljoonaa verovelvollista ja näistä 2,2 miljoonaa maksaa progressiivista valtion ansiotuloveroa. Euroil-

la mitattuna ne 350 000 ansiotulollista, jotka ansaitsevat 2 800 – 4 400 euroa kuukaudessa, maksavat valtaosan veroista. Veronsaajien kassaa kartuttavat myös ne noin 100 000 muuta, jotka ansaitsevat yli 4 400 euroa kuukaudessa.

Yhteensä siis vajaa puoli miljoonaa iloisia veronmaksajaa, jotka toivovat, että julkiset varat käytetään tehokkaasti oikeiksi koettuihin kohteisiin. Olisi mielenkiintoista tietää, miten yllämainitut 74 % (maksan mielelläni), 49 % (voin jättää ilmoittamattakin, jos en hyväksy varojen käyttöä) ja 52 % (enemmänkin voisin maksaa) osuvat tähän ryhmään.

Suomea tavataan usein verrata Ruotsiin. Palkkatulojen verotus on keventynyt Ruotsissa eniten kaikista OECD-maista Svenska Dagbladetin laskelmien mukaan. Veronalennuksilla on haluttu kannustaa työntekoon ja lisätä työn tarjontaa.

Nyt syyskuisten valtiopäivä- ja kunnallisvaalien jälkeen palkansaajien veroruuvi kiristyne. Suunnanmuutoksessa koetellaan, lisääntykö yleinen veromyönteisyys yhteisesti jaettavan hyvän nimissä vai syntykö verorälssissä napina ja työn tarjonnan vähenemistä.

Kansanedustajamme päättävät poliittista verolinjauksista ja virkamiehet valmistelevat lait. Valtiovarainministeriössä ylijohtaja **Lasse Arvela** on johtanut verouudistusten valmistelua jo yli 30 vuotta. Arkadianmäeltä on vuosien mittaan tullut yllättäviäkin valmistelutarpeita ja Arvelan oma agenda on oletettavasti joutunut väistymään lukuisia kertoja.

Tulevalta ylijohtajalta toivon sellaista lain valmistelua, jolla puretaan kannustinloukkuja ja motivoidaan yrittämään. Sellaisella lainsäädännöllä lisätään niitä, jotka maksavat oikeudenmukaisiksi kokemansa verot mielellään ilman käyttökohteiden korvamerkintääkin.

Positiivisella fiiliksellä jäännösverojen eräpäivien lähes- tyessä! □

JOS JULKISTEN VAROJEN KÄYTTÖÄ EI PIDETÄ OIKEINSUUNNATTUNA, VOI TULOJEN SALAAMINENKIN KIINNOSTAA.

OUTI UKKOLA

IFRS 15

– miten uusi tulouttamisperiaate vaikuttaa käytännössä?

Ohjeistuksen lisääntymisestä huolimatta standardi edellyttää edelleen tulkintaa ja harkinnan käyttöä. Selkeillä toimintaperiaatteilla varmistetaan johdonmukainen soveltaminen.

ELINA PEIL, REETA VIROLAINEN

UUSI IFRS 15 -standardi tarjoaa tulouttamiselle viitekehyksen. Vaikka ohjeistusta on nyt tarjolla yli kymmenkertainen määrä aiempaan verrattuna, edellytetään yhtiöiltä edelleen tulkintaa.

Balanssin numerossa 4/2014 **Timo Ihamäki** loi yleiskatsauksen uuteen standardiin käsitellen mm. miten IFRS 15 mullistaa myyntituottojen kirjanpitoikäisyyttä. Seuraavassa käsittelemme muutamin esimerkein käytännön kysymyksiä, jotka jo nyt ovat nousseet esiin. Uusi standardi tulee voimaan 1.1.2017.

Luvatun suoritteiden arvo

Yksi olennaisimmista asioista uuden standardin soveltamisessa liittyy erillismyyntihintojen määrittämiseen. Kun yhtiö myy samalla sopimuksella

useamman tuotteen ja palvelun yhdistelmän, jossa kunkin lupauksen (suoritevelvoitteen) tulouttamisaikakohta on erilainen, jaetaan transaktiohintaa suoritevelvoitteiden kesken niiden erillismyyntihintojen suhteessa.

Kyseessä on yksi käytännön esimerkki käyvän arvon määrittämisen problematiikasta, vaikka erillismyyntihinta ei olekaan synonyymi käyvälle arvolle. Erillismyyntihinta on hinta, jolla yhtiö (tai sen kilpailija) myy tuotetta erikseen vastaavissa olosuhteissa ja vastaavanlaisille asiakkaille. Listahintojen puuttuessa, kuten usein on tilanne, hinta on arvioitava.

Luottoriskin käsittely ja muut epävarmuudet

Asiakassopimuksen olemassaolon edellytys tuloutusstandardin mukaan on,

että sen perusteella yhtiölle tulee siirtymään jokin rahamäärä. Luottoriskin arviointi on jatkossa tärkeä osa kirjausketjun alkuvaiheen harkintaa. Myynti tuloutetaan vain, jos maksun saaminen on todennäköistä.

Itse tuloutettavaa summaa ei tällä perusteella muuteta, ellei ole odotettavissa, että asiakkaalle tullaan maksukyvyyn alenemisen vuoksi tarjoamaan alennusta kyseisen myyntitapahtuman hinnasta. Vastike siis joko tuloutetaan kokonaisuudessaan suoritevelvoitteille kohdistettuna tai vasta, kun rahat on saatu.

Myyntihinnan epävarmuutta voivat aiheuttaa myös alennukset, bonukset, sanktiot tai asiakkaan palautusoikeudet. Yhtiön myyntitapahtumaa kirjattaessa on arvioitava palautuksen todennäköisyys, kun yhtiö tarjoaa asiakkaalle oi-

Sopimustietoja kerätessä pohdittavat kysymykset

Tietoja tulee kerätä ja samalla kontrolloita voi muodostaa mm. seuraavista asioista:

- Milloin ja millainen sopimus syntyy? Onko sopimus suullinen vai kirjallinen?
- Milloin sopimusmuutoksen kriteerit täyttyvät ja kyseessä ei ole uusi sopimus? Nämä kriteerit on mietittävä soveltaen standardin ohjeita yhtiön toimintaympäristöön.
- Mitkä ovat sopimuksen suoriteveloitteet? Nämä kannattaa ryhmitellä käsitteilyn helpottamiseksi.
- Käsitelläänkö suoriteveloitteet tässä sopimuksessa erillisinä vai yhdessä? Käsitely voi vaihdella sopimuksesta riippuen.
- Mihin erillismyyntihinta perustuu? Onko käytössä hinnasto tai historiatietoja vai kerätäänkö tietoa ulkopuolisista lähteistä? Määrittelyprosessille voi olla tarpeen laatia toteuttamisperiaatteet.
- Mikä on käytetty transaktioiden kohdistamisperiaate? Johdonmukaisuus läpi konsernin toteutuu vain ohjeistuksella.
- Milloin suoritevelvoite on luovutettu asiakkaalle? Miten tämä on dokumentoitu (esim. asiakashyväksyntä tai kuljetuspalvelun tarjoajan kuittaus)?
- Mikä on jäljelle jääneiden suoritevelvoitteiden (takuut yms.) tuloutusmalli?

keuden palauttaa ostettu tuote. Siihen perustuen yhtiö alentaa liikevaihtoon tuloutettavaa summaa todennäköisimmän tai todennäköisyyksillä painotetun vastikkeen määräiseksi.

Jos kyseessä on uusi tuote tai yhtiöllä ei muusta syystä ole riittävä informaatiota todennäköisyysarvioinnin tueksi, ei yhtiö voi näyttää toteen, että on ”erittäin todennäköistä, ettei kertyneiden kirjattujen myyntituottojen määrään jouduta tekemään myöhemmin merkittävää peruutusta”. Tällöin mitään ei tulouteta ennen kuin palautusoikeus on umpeutunut ja nähdään, että tuote ei palaudu yhtiölle.

Kauan eläköön osatuloutus

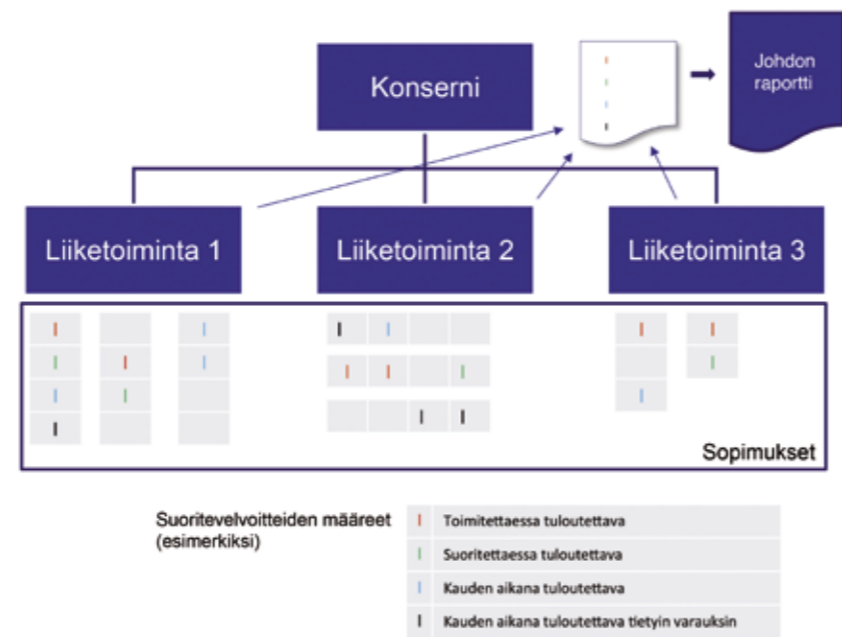
Osatuloutusta ei uuden tulouttamisstandardin myötä ole unohdettu – päinvastoin. Uusi periaate edellyttää tällä hetkellä käytössä olevien menetelmien uudelleenarviointia.

Yhtiöissä on saatettu luopua osatuloutuksesta siksi, että tuotetta ei ole räätälöity asiakkaan tarpeisiin. Uudessa

standardissa arvioidaan, onko tuotteella myyjälle vaihtoehtoista käyttötarkoitusta. Mitä räätälöidympi tuote sitä epätodennäköisempää järkevä vaihtoehtoinen käyttö on ja sitä todennäköisempää on osatuloutus.

Nykyään yhä useammin tuotantolinjat käynnistetään ja komponentteja liitetään toisiinsa vasta asiakastilauksen vastaanottamisen jälkeen. Maksut kerätään etukäteen tai vähintään milestoneperiaatteella tuotannon edistyessä. Näistä lähtökohdista on hyvä aloittaa osatuloutuspohdinnat.

On mahdollista, että milestone-ajatusmalli on niin sisäänrakennettua hankkeessa, että kukin kontrollipiste indikoi suoritevelvoitteen valmistumista – ja kukin suoritevelvoite tuloutetaan erikseen. Yhden vaiheen sisällä milestone-maksu saattaa estää osatulouttamisen (maksu ei vastaa valmistunutta arvoa joka hetki), mutta toisaalta hankkeen pilkkouduttua osiin jaksotuu sen tuloutus sitä kautta useammalle kaudelle.

Eri liiketoiminnoissa sopimusrakenteet voivat olla hyvin erilaisia. Kokonaisnäkömyksen luominen edellyttää yhteistä kieltä eri liiketoimintojen sopimusten tulkinnassa, jotta tietojärjestelmät voidaan rakentaa tukemaan uutta tuloutusmallia ja sen raportointia.

Kontrollit kunniaan

Prosessitietojen keräämiseksi sopimuksesta ja sopimusosapuolten toiminnasta on uudelleenarvioitava ja varmistettava, että tietoa kerätään dokumentoidusti. Ks. viereisen sivun laatikko.

Esimerkiksi myyntituoton kirjaaminen on voinut perustua toimituspäivään. Jatkossa yhden sopimuksen suoriteveloitteet voidaan tulouttaa eri ajankohtina ja eri kriteerein. Tätä varten on luotava kontrollipisteet ja kerättävä dokumentaatiota.

Yhdenmukaisen kirjauskäytännön varmistamiseksi on hyvä selvittää eri liiketoimintojen nykyisin käytössä olevat tuloutuskirjauksen laukaisevat tekijät ja varmistaa, että ne antavat riittävän oikean tiedon todellisesta suoritevelvoitteen luovutushetkestä.

Tietojärjestelmä muutoksessa ja sen tukena

Uuden tuloutamisstandardin myötä on ajankohtaista arvioida myös tietojärjestelmiin tarvittavia muutoksia riittävien tietojen tuottamiseksi uutta tuloutusmallia ja liitetietoja varten. Nykyisten sopimusten jäsenyyden ja niiden tallentamismallin läpikäynti tietojärjestelmien näkökulmasta on järkevää tehdä hyvissä ajoin yhdessä liiketoimintojen kanssa. Samalla, kun tiedot on tallennettu jo niiden lähteellä, on tieto käytettävissä reaaliaikaisena.

Esimerkiksi järjestelmään on määriteltävä allokaatioavain transaktioiden kohdistamiseksi. Kohdistamiseen on useampia vaihtoehtoja perustuen esimerkiksi tietovarastoon tallennettuun hinnastoon, tuotenimikkeiden hintahistoriaan tai tuote- tai palvelukomponenttien arvon kirjaamiseen manuaalisesti myyntitilaukselle.

Perustietoihin voidaan luoda yhteinen tuoterakenne, jonka perusteella tuloutettava määrä lasketaan. Voi myös olla niin, että asiakkaalle toimitettavat ratkaisut ovat niin räätälöityjä, että tietojärjestelmiin luotavan laskentamallin kustannukset ylittävät sen hyödyt. Silloin keskeistä oikean tiedon varmistamisessa on koko organisaatioon luotu selkeä ohjeistus sekä seurannan toimintatapa.

ESIMERKKI

Luvatun suoritteiden arvo

YHTIÖ MYY asiakkaalle trukin ja siihen lakisääteisen vuoden takuun lisäksi kahden vuoden lisätakuun yhteishintaan 100 000 €. Erikseen myytynä trukin hinta on 95 000 € ja lisätakuun 10 000 €. Sopimuksessa alennus kohdistetaan lisätakuulle, mutta tuloutuksessa alennus vaikuttaa molempiin suoritevelvoitteisiin. Voi olla, että sopimuksessa esitetty erittely perustui siihen, että yhtiön periaatteena on olla tinkimättä trukkien hinnoista, mutta lisätakuu voidaan luvata asiakkaalle osin kaupanpäälliseksi. Lakisääteinen takuu ei ole erillinen suoritevelvoite.

	Erillismyyntihinta	Myyntisopimuksessa esitetty hinta	Erillismyyntihinnan suhteellinen %-osuus*	Kohdistettu transaktiohintaa
Trukki	95 000 €	95 000 €	90,5 %	90 476 €
Lisätakuu	10 000 €	5 000 €	9,5 %	9 524 €
Yhteensä	105 000 €	100 000 €	100 %	100 000 €

* Erillismyyntihinta jaettuna erillismyyntihintojen summalla.

tamissa on koko organisaatioon luotu selkeä ohjeistus sekä seurannan toimintatapa.

Harkinnan käyttö edellyttää läpinäkyvyyttä

Keskeinen tavoite tuloutusstandardin uudistamisessa on ollut lisätä myynnin tuloutusperiaatteiden yhtenevyyttä ja läpinäkyvyyttä. Määräysvalan luovuttamisen arviointi ei voi enää perustua vain toimitusehtoihin vaan edellyttää kokonaisvaltaisempaa arviointia.

Uusi tuloutusstandardi ei ole sääntökirja vaan monilta osin vain viitekehys tulouttamiselle. Sen soveltaminen edellyttää entistä syvällisempää johdon harkintaa mm. suoritevelvoitteiden tunnistamisessa, transaktioiden kohdistamisessa ja tuloutushetken todentamisessa.

Jatkossa näistä tulee myös kertoa tilinpäätöksessä aikaisempaa yksityiskohtaisemmin, jotta standardin tavoite toteutuisi. □

KTL **Elina Peill** toimii IFRS-asiiantuntijana Deloitte & Touche Oy:n Accounting Advisory Services-yksikössä.

KHT **Reeta Virolainen** toimii Deloitte & Touche Oy:n tilintarkastuspartnerina ja IFRS-asiiantuntijana.

Siirtohinnoittelun dokumentointivaatimukset kasvavat

MERJA RAUNIO, ANNA-KATRI TAMMINEN

Ensimmäiset BEPS-raportit on julkaistu. OECD:n hankkeen seurauksena siirtohinnoittelun dokumentointivaatimukset lisääntyvät tulevaisuudessa.

BASE EROSION and Profit Shifting (BEPS) viittaa veropohjan murenemiseen ja verotulojen siirtämiseen matalan verorasituksen valtioihin. Valtiot ovatkin tunnistaneet BEPS:n merkittäväksi uhaksi verotulojen kertymiselle, suvereniteetille ja oikeudenmukaisille verojärjestelmille.

BEPS:n torjuntaohjelma

OECD:n ja G20:n yhteisen BEPS-hankkeen tavoitteena on varmistaa, että voitot verotetaan siellä, missä niiden syntymisen liittyvät toiminnot on suoritettu ja missä liiketoiminnan arvo on luotu. Hankkeella tuleekin lähivuosina olemaan suuri merkitys kansainvälisten yritysten veroympäristöön.

Vuonna 2013 OECD ja G20 määrittivät BEPS:n estämiseksi 15 toimenpidekokonaisuutta, joita koskevat ehdotukset on tarkoitus julkaista vuonna 2014 ja 2015. Ensimmäiset, 16.9.2014 julkaistut seitsemän toimenpidepaperia ovat:

- Toimintasuunnitelma 2: Hybridien verokäsittely
- Toimintasuunnitelma 6: Verosopimusten väärinkäytön estäminen
- Toimintasuunnitelma 8: Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu
- Toimintasuunnitelma 13: Siirtohinnoitteludokumentaatio ja maakohdainen raportointi
- Toimintasuunnitelma 1: Digitaalisen talouden haasteet
- Toimintasuunnitelma 15: Yhteiset keinot kahdenkeskisten verosopimusten muuttamiseksi
- Toimintasuunnitelma 5: Haitallisten verokäytäntöjen estäminen

Osa nyt julkaistuista raporteista on vielä luonnoksia, jotta voidaan varmistaa niiden yhteensopivuus vuonna 2015 julkaistavien raporttien kanssa. Ensi vuonna julkaistavat raportit koskevat muun muassa väliyhteisölainsäädäntöjä, korkovähennyksiä, kiinteän →

toimipaikan keinotekoista välttämistä sekä riskeihin, pääomaan ja rahoitukseen liittyviä siirtohinnoittelukysymyksiä.

Raporteilla vain vähän välittämiä vaikutuksia

BEPS-hankkeeseen liittyvät OECD:n ja G20:n toimenpide-ehdotukset ovat lähinnä suosituksia verosopimusten ja kansallisten verolainsäädännösten muuttamiseksi. Vain aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskeva ohjeistus voisi tulla voimaan välittömästi, sillä ehdotukset sisältävät muutoksia OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskeva raportti julkaistiin kuitenkin vasta väliraporttina. Ensi vuonna julkaistavan esimerkiksi riskejä ja rahoitusta koskevien ohjeiden sisältö vaikuttaa myös aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun.

Esimerkiksi Suomessa on voimassa verosopimukset lähes kahdeksankymmenen valtion kanssa, joten verosopimusten muuttaminen kestää vuosikymmeniä. Tästä syytä OECD on halukas kehittämään menettelyä, jolla kahdenkeskisiä verosopimuksia voitaisiin muuttaa nopeammassa tahdissa. Lähiaikoina muutoksia tuskin saadaan voimaan tällaisella erityismenettelylläkään.

Päivitettyjen ohjeiden voimaantulo

Vain OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitykset tulevat voimaan välittömästi niiden julkaisuhetkellä, ja ne voivat tulla voimaan jopa taannehtivasti. Esimerkiksi Korkein hallinto-oikeus on todennut, että OECD:n vuoden 2010 siirtohinnoitteluohjeistusta voitiin käyttää apuna myös aikaisempien vuosien siirtohinnoittelussa, koska ohjeistus sisälsi lähinnä tarkennuksia markkinaehtoperiaatteen sisältöön.

Näin ollen ensi vuonna annettavaa ohjeistusta onkin syytä seurata tarkasti. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskeva väliraportti sekä vielä tänä vuonna julkaistavat luonnokset

ensi vuoden muutoksiksi on syytä käydä läpi ainakin, jos suunnitellaan muutoksia siirtohinnoitteluun.

Siirtohinnoitteludokumentointia koskevaa ohjeistusta, toisin kuin OECD:n siirtohinnoitteluohjeet yleensä, ei sovelleta yritysten siirtohinnoittelussa sellaisenaan. Dokumentointia koskeva ohjeistus on tarkoitettu verohallinnoille opastukseksi dokumentointisäännöksen laatimisessa. Näin ollen, vaikka siirtohinnoittelun dokumentointia koskeva 16.9. julkaistu ohjeistus korvaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden V luvun, ei sillä ole sellaisenaan välitöntä vaikutusta yritysten velvollisuuksiin.

Suomessa siirtohinnoitteludokumentointivaatimukset on säädetty verotusmenettelystä annetussa laissa, joten dokumentointivaatimusten laajentaminen OECD:n uuden siirtohinnoitteluohjeen mukaiseksi edellyttää lainmuutosta. Joissain maissa dokumentointivaatimusten muuttaminen on kuitenkin mahdollista alemman tasoisella säännöksellä, ehkä nopeallakin aikataululla.

Konsernikohtaiset tiedot kerättävä koordinoitusti

OECD:n uudistettujen siirtohinnoitteluohjeiden mukaisessa siirtohinnoitteludokumentoinnissa on esitettävä suuri määrä koko konsernia ja kaikkia konserniyhtiöitä koskevia tietoja. Nämä tiedot on kerättävä ja selvitettävä jo siinä vaiheessa, kun jossain konsernin toimintavaltiossa otetaan käyttöön uudet dokumentointivaatimukset.

Esimerkiksi Iso-Britannia on ilmoittanut muuttavansa dokumentointisäännöksiään uusien ohjeiden mukaiseksi. Myös järjestelmämuutosten yhteydessä lisääntyvät dokumentointivaatimukset on syytä ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Dokumentoinnin tavoitteet

Nyt julkaistun siirtohinnoitteludokumentointia koskevan ohjeistuksen (Guidance on Transfer Pricing Documentation and Country-by-

UUDEN SIIRTOHINNOITTELUOHJEEN KÄYTTÖÖNOTTO SUOMESSA EDELLYTTÄÄ LAKIMUUTOSTA.

Country Reporting) tavoitteena on yhtenäinen ja yhdenmukainen viitekehys, jonka mukaisesti kansainvälisten yritysten tulisi laatia siirtohinnoitteludokumentaatio.

Uuden ohjeistuksen mukaan dokumentaation tavoitteena on

- varmistaa, että verovelvollinen kiinnittää asianmukaisesti huomiota siirtohinnoittelusäännöksiin asettaessaan hintoja ja muita ehtoja konsernin sisäisille liiketoimille, ja raportoidessaan näistä liiketoimista syntyvää tuloaan veroilmoituksella.
- antaa veroviranomaisille riittävästi tietoa siirtohinnoittelua koskevan riskiarvion tekemiseen.
- antaa veroviranomaisille riittävästi hyödyllistä tietoa siirtohinnoittelua koskevaa verotarkastusta varten.

Ensimmäisen tavoitteen saavuttamista edesauttavat vaatimus ajantasaisesti laaditusta dokumentaatiosta sekä siirtohinnoitteluun liittyvät sanktiot, jotka kannustavat kunnollisen ja ajantasaisen dokumentaation laadintaan. Siirtohinnoitteludokumentoinnin tulisi olla laadittuna, kun veroilmoitus jätetään verohallinnolle.

Dokumentoinnin sisältö

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan jäsenvaltioiden tulisi omaksua standardoitu siirtohinnoitteludokumentointia koskeva lähestymistapa. Ohjeistuksen mukaan dokumentaatio olisi kolmitasoinen, ja siihen sisältyisi seuraavat osat:

- **Master file**, joka sisältää kaikkien konserniyhtiöiden kannalta olennaiset tiedot ja antaa yleiskuvan konsernin maailmanlaajuisesta toiminnasta ja siirtohinnoittelupolitiikasta. Master filen tulisi siten antaa tietoja konsernin organisaatorakenteesta, liike-toiminnasta, aineettomasta omaisuudesta, konsernin sisäisestä rahoituksesta sekä konsernin taloudellisesta tilanteesta ja veroasemasta.
- **Paikallinen dokumentti** (Local file), joka sisältää yksityiskohtaista tietoa paikallisen konserniyhtiön olennaisista liiketoimista. Tiedot sisältävät muun muassa taloudellisia tietoja, vertailuarvioinnin sekä siirtohinnoittelumenetelmän valinnan ja soveltamisen.
- **Maakohtainen raportti** (Country-by-Country Report, CbC-raportti), joka sisältää tietoja koko konsernin tulojen ja verojen jakautumisesta maailmanlaajuisesti sekä konserniyhtiöiden pääasiallisista toiminnosta. Tiedot annetaan maittain jokaisesta kansainväliseen konserniin kuuluvasta yksiköstä. Raportoitavia tietoja ovat yksikön saama liikevaihto konserniyrityksiltä ja kolmansilta osapuolilta, voitto ennen veroja, maksetut tuloverot, kuluvan vuoden verot, pääoma, kertyneet voittovarat, henkilökunnan lukumäärä, käyttöomaisuus sekä pääasiallinen toiminta.

Ohjeistus sisältää myös aikaisempaa yksityiskohtaisempaa ohjeistusta esimerkiksi dokumentaation ja verrokkitietojen päivittämisestä, dokumentaation kielestä, liiketoimien olennaisuuden määrittämisestä ja sanktioista.

Tietojen luottamuksellisuuden suoja vielä ratkaisematta

Vaikka dokumentaation sisältöä on joiltakin osin kevennetty dokumentointiohjeen luonnokseen verrattuna, edellytetään dokumentoitavaksi aikaisempaa laajempia ja yksityiskohtaisempia tietoja. Tämä tulee lisäämään yritysten siirtohinnoitteludokumentoinnista aiheutuvia kustannuksia. Myös aikaa do-

kumentoinnin laatimiseen ja vaadittavien tietojen keräämiseen kuluu entistä enemmän.

Yritykset ovat olleet huolissaan liikesalaisuuksien suojasta, kun kaikkiin toimintamaihiniin toimitettavassa master filessa on annettava laajasti liike-toimintaa koskevaa ydintietoa. Tältä osin OECD:n työ vielä jatkuu, sillä sen on ratkaistava, kuinka tietojen luottamuksellisuus saadaan parhaiten suojatua ja mikä on käytännöllisin tapa toimittaa dokumentaatio eri maiden veroviranomaisille.

Lisäksi OECD on lupautunut arvioidaan vuoteen 2020 mennessä tulisiko joidenkin maiden näkemyksen mukaisesti sisällyttää CbC-raporttiin liiketoimikohtaista tietoa kuten tiedot maksetuista koroista, rojalteista ja palvelumakuista. □

OTK, VT **Merja Raunio** toimii partnerina PricewaterhouseCoopers Oy:ssä erikoistumisalueinaan siirtohinnoittelu ja elinkeinoverotus.

KTM **Anna-Katri Tamminen** työskentelee Tax Managerina PricewaterhouseCoopers Oy:ssä.

Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi – mitä hyötyä?

Suomalaisyhtiöillä on korkeat odotukset yritysvastuusta ja sen raportoinnista saatavista hyödyistä. Onko vastuullisuus käytännössä tuonut odotettuja hyötyjä?

HANNA SILVOLA, MARIKA WESTMAN

YRITYSVASTUU ja sen raportointi ovat viime aikoina saaneet paljon huomiota talouslehdissä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Julkisuudessa keskustelua ovat herättäneet yritykset, jotka ovat laiminlyöneet ympäristövelvoitteitaan, toimineet ns. 'veroparatiiseissa' tai käyttäneet lapsityövoimaa.

Toisaalta myös ansioituneet yritysvastuuraportoitajat ovat saaneet hyvää julkisuutta ja positiivista mainetta raportoidessaan perinteisen talousnäkökulman lisäksi tietoja ympäristöstä ja sosiaalisista vastuista. Onko yritysvastuusta ja sen raportoinnista sitten jotain hyötyä yrityksille?

Suuret odotukset

Yritysvastuu on nähty niin yritysten velvollisuutena yhteiskuntaa kohtaan kuin tapana parantaa yrityksen menestymismahdollisuuksia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Suomalaisten yritysten odotukset yritysvastuuta kohtaan ovat korkealla. Yritysvastuun koetaan edistävän yrityksen sisäisiä tavoitteita ja arvoja sekä olevan vastaus yrityksen sidosryhmien asettamiin paineisiin ja odotuksiin.

Eniten yritysvastuuseen ja siitä raportoimiseen motivoi yrityksen arvojen toteuttaminen, maineen hallitseminen

sekä asiakastytyväisyyden paraneminen. Merkittäviä tavoitteita ovat myös sidosryhmien odotusten täyttäminen, edelläkävijäratkaisujen luominen sekä kilpailukyyn lisääminen.

Tärkeimmät sidosryhmät

Sidosryhmien merkitys yritysvastuun kannalta korostuu tutkimuksessamme. Vastajat ovat lähes yksimielisesti sitä mieltä, että yritysvastuulla vastataan yhteiskunnan muuttuviin vaatimuksiin.

Yritysvastuun kannalta tärkeimpinä sidosryhminä pidetään asiakkaita, työn →

tekijöitä ja omistajia. Sen sijaan erilaisen kansalaisjärjestöjen ja painostusryhmien merkitys yritys vastuun kannalta nähtiin huomattavasti vähäisempänä, vaikka nämä tahot nostavatkin usein julkisuudessa esiin erilaisia yritys vastuusioita.

Kokonaisuudessaan suomalaisyhtiöt tavoittelevat yritys vastuulla samanaikaisesti useita hyötyjä. Tavoitteita ei siten nähdä vaihtoehtoisina toisilleen. Yritysten asenteiden väliltä löytyy kuitenkin huomattavia eroja. Osa yrityksistä toivoo yritys vastuun tuottavan useita hyötyjä, kun taas toiset eivät ole asettaneet vastuullisuudelle mitään tavoitteita. Tämä kertoo siitä, etteivät yritys vastuusasiat ole vielä täysin löytäneet paikkaansa suomalaisyritysten liiketoiminnassa.

Ketkä raportoivat?

Yritys vastuuraportti on yksi, mutta ei ainoa, keino viestiä yritys vastuusta organisaation sidosryhmille. Tällä hetkellä noin 160 suomalaista organisaatiota raportoi yritys vastuustaan vapaaehtoisesti. Ainoastaan valtionyhtiöillä on omistajan luoma velvoite yritys vastuuraportoinnille. Miksi sitten yhä useampi yritys raportoi yritys vastuusta?

Tutkimuksemme mukaan yritys vastuuraportit ovat kooltaan varsin

suuria yhtiöitä, niillä on kansainvälisiä omistajia, ja ne ovat usein pörssi yhtiöitä. Lisäksi tyypillistä raportoivalle organisaatiolle on se, että niillä on nimetty yritys vastuujohtaja, joka on johtoryhmän jäsen, eivätkä yritys vastuusasiat siten ole jonkin muun johtajan toimen ohessa hoidettavia asioita.

Edelläkävijät ja myöhäiset raportoijat

Haastatteluista kävi selvästi ilmi, että yritys vastuun ja sen raportoinnin edelläkävijäyritysten ja myöhäisten raportoijien motivaatioissa on selkeitä eroja. Mikäli yritys on ensimmäisiä raportoijia toimialallaan, pyrkii se määrätietoisesti erottautumaan kilpailijoistaan ja etsimään yritys vastuusta kilpailuetua, joka tuo uutta kassavirtaa.

Sen sijaan samalla toimialalla huomattavasti myöhemmin raportoinnin aloittaneet yritykset ovat ryhtyneet kertomaan yritys vastuusioista toimitus ketjusta tai muilta sidosryhmiltä kuten sijoittajien taholta tulleen painostuksen vuoksi. Eräs myöhäinen raportoija kertoo:

”Yritysten keskuudessa on paljon mielipide-eroja ja keskusteluja siitä, onko tässä hommassa mitään järkeä. Käytännössä kuitenkin yleinen ja sijoittajilta tuleva paine ovat tärkeimmät syyt lähteä raportoimaan.”

Yritys vastuuraportoinnista on tullut jonkinlainen normi isoille yhtiöille. Raportoimatta jättäminen koetaan jopa maineelle haitallisena asiana kuten eräs haastateltavista asian kuva:

”Oletetaan, että me ollaan mukana raportoimassa, tehdään niitä vastuusioita. Kyl mä sanon, et maan johtavana alan yrityksenä olisi aika erikoista, jos me ei raportoitaisi. Me toimitetaan lukuja todella monen yrityksen omaan raporttiin. Tavallaan sekin uskottavuus tällaisena toimijana kärsisi.”

Mitä onkaan saavutettu?

Tavoitteiden saavuttaminen ei ole osoittautunut helpoksi, vaikka yritys vastuulle ja sen raportoinnille on asetettu lukuisia tavoitteita. Valtaosa yritys vastuulle asetetuista tavoitteista on nimittäin yritysten kokemusten mukaan jäänyt saavuttamatta.

Ainoastaan tavoitteet, jotka liittyvät sidosryhmien vaatimusten täyttämiseen tai kilpailijoiden ja markkinoiden esimerkin seuraamiseen, on saavutettu. Lisäksi yritys vastuulla ja sen raportoinnilla on ollut vastaajien ennako-odotuksia enemmän myönteisiä vaikutuksia rahoituksen saatavuuteen ja pääomakustannuksiin sekä kansainvälistymiseen.

Yritykset, jotka ovat määritelleet vastuullisuusstrategian ja joissa vastuullisuus on sisällytetty tavoitteisiin, tuloskorttiin tai palkitsemiseen, ovat saavuttaneet vastuullisuudella huomattavasti enemmän kuin yritykset, joissa yritys vastu ei sisälly operatiivisen ohjaukseen.

Huomattava on myös yritys vastuujohtajan merkitys, sillä erikseen nimeytyt yritys vastuujohtajat näyttävät olevan tärkeässä roolissa tavoitteiden toteutumisessa. Näin ollen voidaankin siis sanoa, että pelkän nettisivuille sahelinäksi jäävän ’yritys vastuustrategian’ luominen ei kanna pitkälle, jos strategiaa ei todellisuudessa viedä operatiivisiin tekoihin.

Yritys vastu ja taloudellinen tulos

Tutkimuksemme mukaan yritys vastu vaikuttaa yrityksen tulokseen po-

sitiivisesti pitkällä aikavälillä – kuitenkin vain niillä yrityksillä, jotka ovat jalkauttaneet yritys vastuustrategian todellisiin tekoihin. Yritys vastu voi vaikuttaa yrityksen tuloksellisuuteen kahdella tavalla.

Ensiksi, yritys vastu vaikuttaa usein tulokseen välillisesti säästöjen muodossa. Organisaation sisällä kustannussäästöjä on helpompi perustella esimerkiksi ympäristösyillä kuin pelkästään taloudellisiin tavoitteisiin vetoamalla. Vastajat ovat myös kokeneet, että rahoitusta on helpommin saatavilla ja pääoman kustannukset ovat alentuneet alhaisemman yritysrisikin vuoksi.

Toiseksi, yritys vastu vaikuttaa myönteisesti yrityksen kilpailukykyyn. Tutkimuksemme tulokset viittaavat siihen, että yritykset näkevät vastuullisuuden pikemminkin vahvistavan yrityksen kykyä erottautua kilpailijoista, esimerkiksi paremman maineen tai edelläkävijäratkaisujen avulla kuin luomalla yritykselle pelkästään kustannussäästöjä.

Taloudellisia vaikutuksia vaikea arvioida

Eräs haastateltavamme kuvasi ympäristövastuullisen imagon takana olevaa talousajattelua toteamalla, että ”emme me tätä pelkästään vihreästä sydäimestä tee, totta kai lähtökohtana on aina kannattava liiketoiminta”.

Yritys vastuun kannattavuuden todentaminen koetaan usein kuitenkin haastavaksi, koska monet hyödyt ja haitat ovat epäsuoria. Kyselyyn vastanneiden yritysten mukaan yritys vastuun taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida ja vaikutusten mittaaminen rahassa on hyvin haastavaa. Vastanneissa yrityksissä yritys vastuuseen liittyvien tuottojen seuraaminen on keskimäärin hyvin maltillista ja vielä harvemmin tuottoja mitataan rahassa.

Huolellinen analysointi ja toteutus tuo tuloksia

Tutkimustulostemme perusteella vaikuttaa siltä, että yritys vastuustrategia ja sen avulla kilpailijoista erottau-

tuminen kannattaa tehdä huolellisesti analysoiden. Ei riitä, että strategia luodaan, myös sen täytäntöönpano täytyy toteuttaa harkiten ja tuloksia tulee seurata määrätietoisesti. Tällä tavalla suomalaisyritykset ovat onnistuneet hyötymään yritys vastuusta ja sen raportoinnista eniten.

Yritys vastuuraportointi on yksi keino viestiä tästä jatkuvasta toiminnasta yrityksen lukuisille sidosryhmille. Tulokset viittaavat siihen, että myöhäiset raportoijat esittelevät yritys vastuusioitaan ulkopuolisen paineen sanelemina, jolloin yritys vastuustrategian todellinen läpivieminen organisaation sisällä jää kevyeksi ja monet potentiaaliset liiketoiminnalliset hyödyt jäävät saavuttamatta. Raportoinnilla kuitenkin saavutetaan jonkinlainen legitimitetti sidosryhmien silmissä.

Varmentamisesta luotettavuutta

Puolet kyselyymme vastanneista organisaatioista varmennuttua yritys vastuuraporttinsa vapaaehtoisesti ulkopuolisella varmentajalla. Yleensä varmentajaksi valitaan tilintarkastusyhteisö, vaikka varmentamispalveluita tarjoavat myös konsulttiyritykset.

Varmentaminen lisää raportin uskottavuutta ulkopuolisten sidosryhmien silmissä, mutta tuo varmuutta ennen kaikkea yrityksen sisäiseen raportointiin – käytetäänhän samoja ei-taloudellisia tunnuslukuja usein myös päivittäisessä johtamisessa. Yleisin syy varmentamatta jättämiselle on varmentamisen aiheuttama lisäkustannus.

Varmentamisen markkinat ovat varsin heterogeenisiä, koska sekä raportointi että varmentaminen ovat vapaaehtoisia. Varmentajan valinnalle, varmennusprosessille eikä varmennusraportin sisällölle ole kehittynyt vielä vakiintuneita käytäntöjä tai regulaatiota.

EU-direktiivi ei-taloudellisen tiedon raportointivelvollisuudesta tulee voimaan vuonna 2017 ja koskee kaikkia EU:n alueella toimivia yrityksiä, jotka työllistävät yli 500 henkilöä tai joiden liikevaihto on yli 40 milj. euroa. Jäsen-

maat voivat halutessaan ulottaa ei-taloudellisen raportointivelvoitteen koskemaan myös muita yrityksiä. Myös raportin mahdollisesta varmentamisesta päätetään kansallisesti. Tuleva muutos ei velvoita varsinaiseen yritys vastuuraportin julkaisemiseen, mutta nähtäväksi jää, miten direktiivin voimaantulo heijastuu raportointikäytäntöön.

Lisäksi kansainvälinen trendi kohti integroitua raportointia (Balanssi-lehti 1/2014) tuo henkilöstöä ja ympäristöä koskevia (ei-taloudellisia) tietoja osaksi yrityksen vuosiraportointia. □

KIRJOITUS perustuu juuri valmistuneeseen yritys vastuuta käsittelevän akateemisen tutkimushankkeen empiirisiin löydöksiin. Tulokset perustuvat joulukuussa 2012 toteutettuun kyselytutkimukseen Talouselämä-lehden 500 suurimmalle yritykselle, joista 80 vastasi kyselyymme. Lisäksi haastattelimme vuosien 2011 ja 2013 välisenä aikana kymmeniä alan toimijoita aina talous- ja yritys vastuujohtajista tilintarkastajiin ja muihin yritysten sidosryhmiin.

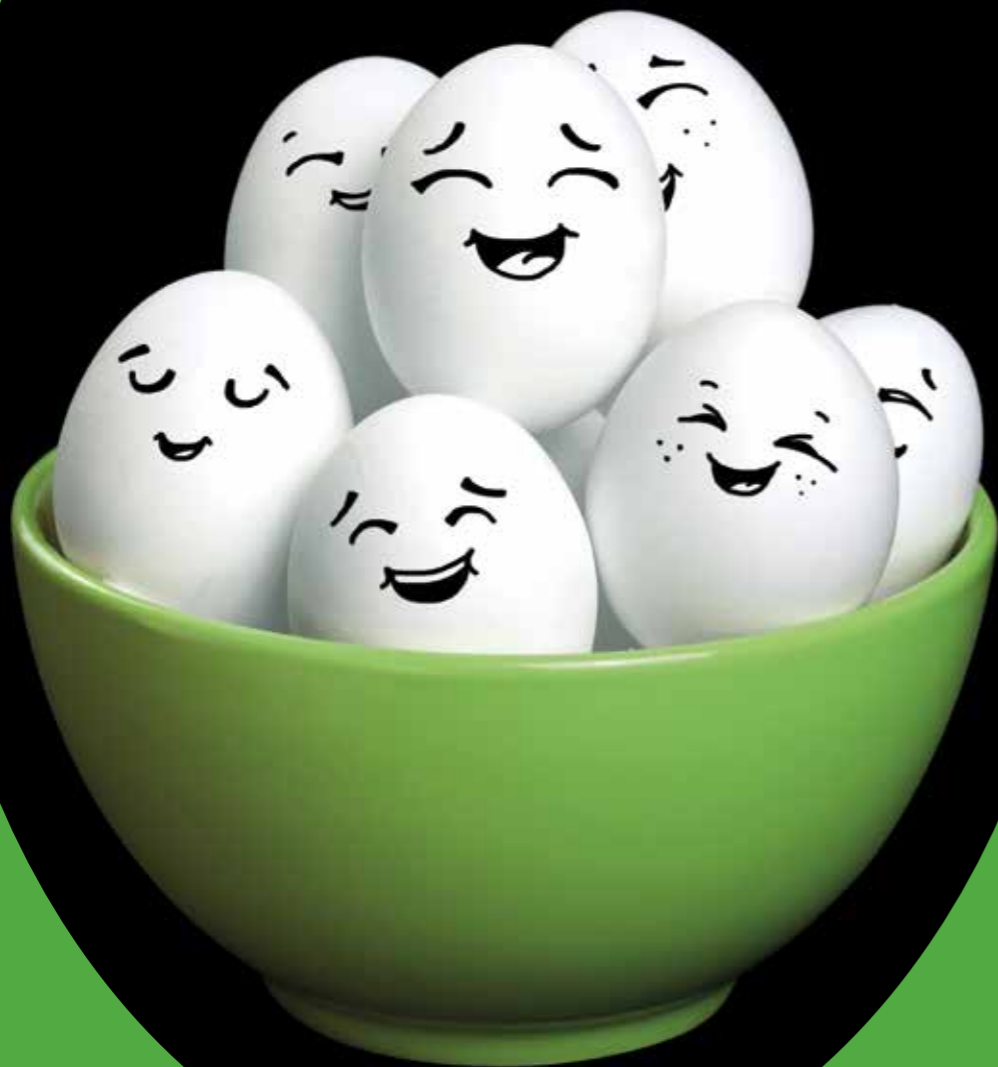
KTT **Hanna Silvola** toimii apulaisprofessorina Aalto yliopiston kaupparkeakoulussa.

KTM **Marika Westman** toimii tutkimusapulaisena Aalto yliopiston kaupparkeakoulussa.

TUNNE YRITYKSESI tunnetalous

JARKKO RANTANEN

KUVA: iViphotostock

Tunteiden ja suoriutumisen vankka yhteys näkyy taloudellisissa tuloksissa. Yrityksen suorituskyvyn kannalta ratkaiseva tunneilmasto kannattaakin ottaa arvioinnin ja mittauksen kohteeksi.

TUNTEILLA ja suoriutumisella on vankka yhteys. Kaikkihan sen tietävät, että henkilökunnan huono olo heijastuu valituksina, alisuoriutumisina ja poissaoloina. Ja sellainen näkyy myös taloudellisissa, laadullisissa ja määrällisissä tuloksissa. Silti yllättävän moni on edelleen sitä mieltä, että tunteet eivät kuulu työpaikalle – eli sulkee silmänsä suorituskykyyn ja tulokseen ratkaisevasti vaikuttavilta asioilta!

Yrityksen psykologinen pääoma

Tunteet ovat osa organisaation psykologista pääomaa – yhtä tärkeitä kuin raha, omaisuus, osaaminen ja henkilöstö. Eli kuuluvatpa tunteet mielestäsi työpaikalle tai eivät, niin siellä ne silti ovat ja vaikuttavat vahvasti työpaikan ilmapiiriin, tekijöiden suorituskykyyn ja yrityksen tulokseen.

Onkin hieman yllättävää, että niin ilmiselvää asiaa kuin tunteiden vaikutusta suorituskykyyn ei työelämässä vielä kukaan oikein ymmärretä – tai todennäköisesti sitä ei vain tulla ajatelleeksi.

Tutkittu juttu

Tunteiden osuus ihmisen suorituskykyyn on niin vankasti tutkittu ja moneneen kertaan todeksi osoitettu, ettei asiassa ole tieteellisessä mielessä mitään epäselvää. Tunteet vaikuttavat energiatasoon, ajatteluun, päätöksiin, sosiaaliseen suuteen, terveyteen ja jopa elinikään.

Sitä kautta ne vaikuttavat organisaation laadullisiin ja määrällisiin tuloksiin. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu mm. seuraavaa:

- johdon toiminnan vaikutus organisaation ilmapiiriin on 50–70 %

- organisaation ilmapiirin vaikutus liike-tulokseen on 20–30 %
- esimiestyön virheistä yli 70 % liittyy tunteiden käsittelyyn
- tyytyväiset työntekijät tuovat 40 % enemmän liikevaihtoa kuin tyytymättömät.

Lisäksi on arvioitu, että esim. 1 %:n parannus asiakaspalvelun ilmapiirissä näkyy 2 %:n kasvuna myynnissä!

Pyrimme koko ajan vaikuttamaan tunteisiin

Ilahduttava uutinen työpaikkansa tunneilmaston kaaosta säikkävälle esimiehelle on se, että myös tunteita voi johtaa. Moni voi kuitenkin ihmetellä, mitä tunteiden johtaminen oikeastaan tarkoittaa.

Onko se jotain manipulaatiota tai pelleilyä? Ajatus tunteiden johtamisesta voi herättää epäilyksiä, että tunteissa pitäisi koko ajan rypeä. Mutta siitä ei ole lainkaan kyse.

Itse asiassa sinäkin johdat tunteita joka päivä – sekä omiasi että muiden. Varmasti sinäkin olet viime päivien aikana yrittänyt vaikuttaa omiin tai toisten tunteisiin.

Kun joku on suhtautunut sinuun epäluuloisesti, olet yrittänyt herättää luottamusta. Tai jos joku on suuttunut

Ikävien tunteiden ennakointi

TIMO OLI vielä nuori, uraansa aloitteleva tilintarkastaja. Hän oli yllättäen saanut vastuulleen erään suuren asiakkaan tilintarkastuksen. Ennen ensimmäistä asiakastapaamista Timoa hirvitti – asiakkaan edustajat olivat kokeneita konkareita, paljon häntä vanhempia ja kokeneempia. Timo mietti kauhuissaan omaa uskottavuuttaan asiakkaan silmissä, ja teki päätöksen tarttua härkää sarvista:

“No niin, minulla on ilo saada toimia tilintarkastajananne. Olen vielä nuori, ja ehkä joku teistä miettii mielessään, miten tällainen nuorukainen voi toimia teidän kokenempien ja monessa asiassa pätevimpienkin ammattilaisten kanssa? Ehkä joku teistä kokee nuoruuteni hankalana, voi tulla vaivaantunut tai kiusaantunut olo. Mutta pyydän, että jätämme kaikki tällaiset tunteet syrjään. Olen aina onnistunut tehtävissäni, ollut pidetty yhteistyökumppani, ja tarkoitukseni on hoitaa myös tämä tarkastajan roolini niin, ettei kenelläkään ole aihetta olla tyytymätön. Mutta ilman teidän tukeanne en siinä onnistu, joten pyydänkin, että annatte minulle aidon mahdollisuuden ansaita luottamuksenne. Tärkeintä on, että voimme kaikki keskittyä rauhassa tehtäviimme saavuttaaksemme tavoitteemme.”

Näin Timo otti itse rohkeasti puheeksi asian, joka oli kaikkien mielessä, ja herätti arvostusta osoittamalla nöyryyttä ja itseluottamusta vaativan tehtävän edessä.

sinulle, olet rauhoitettu ja tyyntytetty. Pitkin päivää, normaalin työsi ohessa, yrität piristää, lohduttaa ja innostaa toisia. Eli yrität vaikuttaa tunteisiin!

Tunteisiin vaikuttamisen tasoja on kolme: omien tunteiden hallinta, toisten tunteisiin vaikuttaminen ja organisaation tunneilmaston johtaminen.

Tunneilmasto systemaattiseen seurantaan

Tunteiden johtamisessa on kyse siitä, että tunnustetaan tunteiden olemassaolo työelämässä ja otetaan ne huomioon. Organisaation tunneilmasto kannattaa ottaa asiantuntevan arvioinnin, mittaamisen ja seurannan kohteeksi.

Kun työpaikan tunneilmastoa ryhdytään systemaattisesti seuraamaan, saadaan arvokasta tietoa organisaation tärkeimmän resurssin – ihmisten – hyvinvoinnista, kyvykkyydestä ja sitoutumisesta. Nämä kaikki ovat vahvasti myös taloudellisiin tuloksiin vaikuttavia asioita.

Tunneilmaston seuraamisessa kannattaa hyödyntää lyhyitä tunneilmastoa kartoittavia kyselyitä, jotka on helppo ja nopea toteuttaa tarvittaessa useinkin. Tunneilmasto kannattaa myös ottaa johdon agendalle, eli ryhdytään käymään säännöllisiä keskusteluita siitä, minkälaisin tuntein organisaatiossamme tätä tehdään.

Usein myös johdon toimintaan syntyy uudenlaista virettä, kun keskusteluihin tulee raikkaita näkökulmia: Minkälaisia tunteita strategiamme henkilöstössä herättää? Mitä tunteita organisaatiossamme näytetään usein, mitä ei juuri lainkaan? Minkälaisin keinoin saisimme toimintaamme puhallettua aitoa innostusta ja sitoutumista?

Tietoista johtamista ja konkreettisia tekoja

Tunteiden johtamiseen löytyy runsaasti keinoja – kaikille organisaation tasoille aina asiakaskohtaamisen tunneilmastoon asti. Negatiivisuudella on taipumus ottaa organisaation tunneilmastosta pikku hiljaa kasvava ote, jos tunneilmastoa ei johdeta. Johtaminen vaatii onnistuakseen tietoista johtamista ja konkreettisia tekoja. Valitettavasti tunteiden johtamisen taitoja ei juurikaan opeteta perinteisissä johtamisvalmennuksissa.

Työpaikalla negatiivisia tunteita voivat aiheuttaa olosuhteet, omat pelkomme ja pyrkimyksemme sekä niistä aiheutuvat ristiriidat. Hätkähdyttävä havainto on, että suurin osa kielteisistä tunteista johtuu muusta kuin todellisista olosuhteista! Huonoissa olosuhteissa voi olla hyvinvoivia ihmisiä, ja hyvissä

olosuhteissa voi olla tunne-elämältään pahasti kurjistuneita ihmisiä.

Negatiivisia tunteita voi käsitellä monin tavoin, joista yleisempiä ovat tukahduttaminen, vuodattaminen, uudelleenarviointi, hyväksyminen, sosiaalinen tukeutuminen sekä tunteen kääntö tahtomisen kielelle. Se tarkoittaa, että tunteeseen puututaan analysoimalla, mitä se todella tahtoo meille kertoa – ja tarttumalla ongelmaan tunteen takana.

Paradoksaalista on, että positiiviset tunteet ovat usein seurausta negatiivisista tunteista. Kun negatiiviset tunteet väistyvät, seuraa ensin helpotuksen hieno tunne. Ja helpotuksen kautta avautuu valtava joukko positiivisia, työpäikällä tärkeitä tunteita kuten innostus, luottamus, ylpeys ja tyytyväisyys.

Väärin ymmärretty positiivinen ajattelu

Positiivisia tunteita herätellessä kannattaa heti unohtaa ns. "positiivinen ajattelu", sillä se käsitetään yleensä täysin väärin. Usein se onkin pinnallista itsepetosta, katteetonta pyristelyä, joka voi jopa huonontaa tilannetta.

Sen sijaan aito kyky ajatella positiivisesti tarkoittaa, että pystyy ajattelemaan myönteisesti kaikista tunteista, myös negatiivisista, omista ja muiden.

Syväkiitos

MAIJA OLI saanut suuritöisen sisäisen tarkastuksen valmiiksi. Kun hän meni kertomaan johdolle tarkastustyön tuloksista, hän teki sen normaaliin vaatimattomaan tyyliinsä, asiahan kuului hänen toimenkuvansa. Siksi hän yllättyi johtajan sanoista: "Kuule Maija, tiedätkö että arvostan panostasi tässä asiassa tosi paljon. Tiedän, että sinulla on ollut paljon muitakin kiireitä, mutta olet numeroa tekemättä venynyt ja hoitanut tarkastuksen ammattitaidolla, asiaan todella paneutuen. Joku toinen olisi mennyt yli siitä mistä aita on matalin, mutta et sinä. Tiedän, että olet joutunut tekemään pitkää päivää, olet venynyt ja joutanut. Minun on ollut helpompi hengittää, kun projekti on ollut sinun varmoissa käsissäsi. On hienoa, että voin luottaa sinuun. Siksi haluan nyt kiittää sinua, että olet antanut itsestäsi ja ajastasi meille näin paljon. Se tekee meidän muiden elämän paljon helpommaksi. Kiitos Maija!"

Osa kohdata ihmisen (itsensä mukaan lukien) kaikkine tunteinensa.

Muita myönteisten tunteiden herättelykeinoja ovat mm. viivytely hyvissä tunteissa, itsestä huolehtiminen ravinnon ja liikunnan avulla, positiivisten tunteiden ennakointi sekä opetteleminen elämään nykyhetkessä.

Tekniikoita tunteiden johtamiseksi

Tunteiden kohtaamiseen, käsittelyyn ja herättelyyn on monia hyviä tekniikoita, joista esimerkkeinä stipulaatio ja syväkiitos.

Stipulaatio tarkoittaa ikävien tunteiden ennakointia. Se sopii tilanteeseen, jossa tiedetään sanomisen tai toiminnan aiheuttavan muissa hämmennystä, ahdistusta, vihaa, pelkoa tms. Mahdolliset negatiiviset tunteet käsitellään heti alta pois sen sijaan, että tunteet jätetään huomiotta ja puolustauduttaisiin järkeen vetoavilla faktoilla.

Syväkiitos ei maksa mitään, mutta on yllättävän tehokas keino saada aikaan pysyvää motivoitumista. Se koostuu kolmesta osasta: kuvaile miten henkilö on ponnistellut työssään, kerro mitä hyötyä hänen ponnistelustaan on ollut ja lopuksi kiitä vilpittömästi.

Tunteisiin vaikuttamisen taito on eräs elämän tärkeimmistä taidoista – ellei jopa tärkein. Lisäksi organisaation tunneilmastonmuutos on nopea ja tehokas keino parantaa tulosta. Organisaation kulttuuri muuttuu hitaasti, mutta organisaation tunneilmasto voi muuttua nopeasti. □

LÄHDE

1 Rantanen: Tunteella! – Voimaa tekemiseen (Talentum, 2011)

Psykologi ja kirjailija **Jarkko Rantanen** on Tunneakatemia perustaja erikoisalueinaan mm. tunteiden psykologian soveltaminen työelämän eri alueilla.

BALANSSI

**Ilmoita 19.12.2014
ilmestyvässä
Balanssi-lehdessä!**

Kysy tarjouksista ja
toistoalennuksista osoitteessa:
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme
www.balanssilehti.fi
löydät päivitettyä tietoa Balanssi-
lehdessä ja ilmoittelusta.

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

Johdon huolellinen toiminta jatkuvasti muuttuvassa liiketoimintaympäristössä

Voiton tuottamisen keskeisenä lähtökohtana on johdon huolellinen toiminta. Siitä on pidettävä kiinni liiketoiminnan jatkuvissa ja nopeissakin muutoksissa.

JANNE RUOHONEN

OSAKEYHTIÖN tarkoitus on voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Johdon tulee toimia huolellisesti ja edistää toimillaan osakeyhtiön etua, mikä puolestaan liittyy juuri voiton tuottamiseen. Näitä lähtökohtia on pidetty niin tärkeinä, että ne on nostettu osakeyhtiölain yleisten periaatteiden joukkoon. Yhtiön johdon on usein tehtävä liiketoimintapäätöksiä nopeassa aikataulussa. Huolellisuutta ei tule silloinkaan unohtaa.

Asiantuntemuksen merkitys korostuu

Muuttuvassa liike-elämässä yhtiön johdon on pysyttävä ajan hermolla. Yritysten sääntely muuttuu jatkuvasti, joten johtohenkilöiden tulee olla tietoisia sekä yleisistä yrityslainsäädännön muutoksista että erityisistä, yhtiön toimialaa koskevien säännösten muuttamisesta. Erityisesti monille yrityksille nykyään välttämätön kansainvälistyminen edellyttää huolellisuutta ja asian-

tuntemusta myös vieraan valtion säännöistä ja toimintatavoista.

Myös Euroopan unionin jäsenyys on lisännyt sääntelyn määrää.¹ Sääntelytulva ei käytännön näkökulmasta ainoastaan lisää yritysten kustannuksia vaan myös edellyttää yritysten johdolta aiempaa enemmän asiantuntemusta. Tämä kiistatta lisää tarvetta asiantuntemuksen vahvistamiselle yhtiön johdossa.

Jo pelkästään omistajien etujen näkökulmasta osakeyhtiön hallituksessa tu-

lisi istua asiansa osaavia ja huolellisesti asioihin perehtyviä henkilöitä. Osakeyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet toimivat hyvänä yleisenä mittapuuna yhtiön johdon toiminnalle.

Huolellisuusvelvoite ja yhtiön edun edistäminen

Voitontuottamistarkoituksella tarkoitetaan, että osakeyhtiön toiminnan tarkoituksena on voiton tuottaminen yhtiön osakkeenomistajille (OYL 1:5 §).

Osakeyhtiöllä voi tosin yhtiöjärjestyksen määräyksellä olla kokonaan tai osittain muukin kuin voitontuottamistarkoitus.² Lähtökohtana on kuitenkin voitontavoittelu.

Samanaikaisesti tulee tarkastella johdon käytännön toiminnan kannalta keskeistä periaatetta, jonka mukaan yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua (1:8 §). Johdolla tarkoitetaan yhtiön hallitusta, toimitusjohtajaa ja hallintoneuvostoa.

Huolellisesta toiminnasta on pidettävä kiinni myös yrityselämän vaihtelevissa tilanteissa, eikä yhtiön johto saa esimerkiksi unohtaa erästä perustehtävänsä eli velvollisuuttaan valvoa yhtiön varainhoitoa ja kirjanpitoa.

Johdon velvollisuuksia koskeva yleissäännös on tosiasiallisesti kaksiosainen, sillä yhtiön johdon tulee:

1. toimia huolellisesti, ja
2. edistää yhtiön etua.³

Merkittävä osa oikeussuojaa

Yhtiön edun edistämiseksi on kyse lojaliteettivelvollisuudesta niin yhtiötä kuin osakkeenomistajiaakin kohtaan. Yksittäisen päätöksen merkitystä yhtiön edun kannalta saattaa olla vaikea perustella – yhtiön edun tavoittelua tuleekin tarkastella kokonaisuutena.⁴

Käytännössä yhtiön johto ei voi päätöksiksi tehdessään ajaa vain esimerkiksi tiettyjen omistajaryhmittymien etua. Vaikka säännös on hyvin yleisluontoinen, voidaan esimerkiksi osakkeenomistajien näkökulmasta periaate nähdä merkittävänä osana oikeussuojaa.⁵

Voiton tuottaminen ja yhtiön edun edistäminen kulkevat samaan suuntaan – johdon tärkeänä roolina on huolellisesti toimien edistää yhtiön etua eli tosiasiallisesti juuri voiton tuottamista osakkeenomistajille yhdenvertaisuutta unohtamatta.

Toimintaa arvioitava voitontuottamisen näkökulmasta

Käytännössä voiton tuottamisen lähtökohdalla on tärkeä rooli johdon toiminnan arvioinnissa. Yhtäältä yhtiön edun edistämisen tulee tapahtua yritystoimintaa koskevien säädösten ja hyvän liiketavan mukaisesti, toisaalta voitontuottamistarkoituksen noudattamatta jättämisellä johdon voidaan katsoa rikkovan osakeyhtiölakia⁶. Huolimattomuus voi käytännössä ilmetä jonkin asian huolimattomana hoitamisena tai asian tekemättä jättämisellä.

Kuinka johdon huolellisuutta voitontavoittelua silmällä pitäen sitten käytännössä arvioidaan? Vaikka yrityselämä muutosrytmi onkin nopea, voitontavoittelua koskevan tavoitteen täyttymistä tulee tarkastella pitkällä aikavälillä. Yhtäältä suppean aikavälin tarkastelu olisi osakkeenomistajienkin kannalta epätarkoituksenmukaista, ja toisaalta johtaisi johdon työskentelyssä lyhytnäköisen suunnittelun korostumiseen.

Kiristyvässä kilpailutilanteessa henkilöstön osaaminen on jatkuvasti pidettävä ajan tasalla. Toisaalta henkilös-

OSAKEYHTIÖLAKIA (624/2006, OYL) valmisteltaessa pidettiin tärkeänä, että laissa säädetään selkeästi osakeyhtiön toiminnan yleisistä periaatteista. Periaatteista säädetäänkin heti osakeyhtiöalalla – tällä tavalla haluttiin korostaa periaatteiden merkitystä yhä monimutkaisuvassa yrityselämässä.

Yleisillä periaatteilla voidaan nähdä olevan merkitystä esimerkiksi käytännön ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Keskeisiä periaatteita pitää kuitenkin tulkita yhdessä yksityiskohtaisten säännösten kanssa. Erityisesti pienten osakeyhtiöiden näkökulmasta mahdollisimman selkeiden yleisperiaatteiden esittäminen on perusteltua.¹⁴

Toki periaatteilla on ollut merkitystä jo ennen nykyistä osakeyhtiölakiakin. Tuolloin nuo ”kirjoittamattomat” periaatteet vain näkyivät esimerkiksi käytännön ratkaisutoiminnan perusteluissa, joissa usein viitattiin vallinneeseen periaatteeseen. Varsinaisesti lakiin kirjaamisella ei siis luotu mitään uutta, mutta niiden esittämisellä on kiistatta haluttu painottaa osakeyhtiömuodossa harjoitettavan oikeudenmukaisen liiketoiminnan peruslähtökohtia.

Yleisten periaatteiden, joita on kaikkiaan kahdeksan, kirjaaminen joka tapauksessa selkeytti voimassa olevaa oikeustilaa, vaikka periaatteet jätettiin myös paljon harkintavaltaa niiden tulkitsijoille.¹⁵

tön erityisasiantuntemuksen lisääminen saattaa tuottaa tulosta vasta vuosien kuluttua panostuksesta, joten tarkastelua ei voi tehdä vain lyhyellä aikavälillä.

Yhtiön edun mukaista on usein myös esimerkiksi perusteltujen, pitkäaikaisen investointipanostusten tekeminen tai vaikkapa palveluiden ja konseptien kehittäminen. Samaan tapaan markkinaosuuden kasvattamiseen tähtäävät toimet saattavat aiheuttaa lyhyellä aikavälillä kustannuksia, mutta tuottaa markkinaosuuden kasvaessa voittoa pidemmällä tähtäyksellä.⁷

Voiton tuottaminen voi käytännössä näkyä yhtäältä tulevana varojenjakona ja toisaalta yhtiön osakkeen arvonnousuna – tai jompanakumpana. Voitontavoittelua tulee siis tarkastella muodostuvan kokonaiskuvan näkökulmasta.⁸

Esimerkiksi yhtiön omaisuuden kasvattamisella on mahdollista pyrkiä tulevan osinkovirran ja yhtiön suotuisan arvonkehityksen edistämiseen. Käytännössä voitto syntyy ensin yhtiölle, minkä jälkeen se on tietyn edellytyk-

sin jaettavissa yhtiön osakkeenomistajille – jos näin päätetään tehdä.

Tehtävät ja päätöksenteko

Osakeyhtiön johdon tulee hoitaa tehtävänsä mahdollisimman huolellisesti. Johdon vahingonkorvausvelvollisuudella voidaan teroittaa huolellisuusvelvollisuuden tosiasiallista merkitystä, sillä johtohenkilö voi joutua vahingonkorvausvastuuseen huolimattomuudella aiheuttamastaan vahingosta.⁹

Huolellisuusvaatimuksessa ei itsessään ole mitään erikoista, sillä harvoin missään luottamustehtävässä toimivalta henkilöltä voitaisiin huolimattomata toimintaa hyväksyäkään.

Osakeyhtiön johdon keskeisistä tehtävistä ja päätöksenteosta säädetään osakeyhtiölaissa erikseen. Esimerkiksi hallituksen tulee huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä ja vastata siitä, että yhtiön kirjanpido ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty (OYL 6:2 §).

Mahdollisen toimitusjohtajan pitää puolestaan hoitaa yhtiön juoksevaa hal-

lintoa, vastata kirjanpidon lainmukaisuudesta, varainhoidon luotettavuudesta sekä annettava hallitukselle ja sen jäsenelle hallitustehtävien hoitamiseksi tarvittavat tiedot (ks. OYL 6:17.1 §).¹⁰

Huolellisen toiminnan mittareista

Minkälaisella mittarilla johdon huolellisuutta sitten mitataan? Lähtökohdaksi voidaan pitää huolellisuuden objektiivista arviointia. Johtohenkilön toimintaa tulee verrata eräänlaisen keskiarvon, huolellisen henkilön toimintaan vastaavassa tilanteessa. Vertailu tehdään siis normaalin huolellisuuden omaavaan henkilöön, eikä esimerkiksi suhteutettuna johtohenkilön omiin, henkilökohtaisiin kykyihin.¹¹

Johdon huolimattomuutta voivat osoittaa esimerkiksi valvonnan laiminlyönti, asioiden puutteellinen valmistelu ja epätarkoituksenmukainen päätöksenteko. Passiivisuus eli jonkin asian tekemättä jättäminen voi myös osoittaa johdon huolimattomuutta. Passiivisuus ei siis vapauta esimerkiksi vahingonkorvausvastuusta.

Erityistä huolellisuutta tulee noudattaa silloin, kun tulevana yhteistyötahona, esimerkiksi sopijakumppanina, on johtohenkilön lähipiiriin kuuluva henkilö. Vaatimus huolellisesta toiminnasta korostuu myös silloin, kun päätettävänä on esimerkiksi huomattava investointi tai muu riskialtis sijoitus.

Yksiselitteinen malli riskin ja tuoton suhteesta puuttuu

Yrityselämässä päätöksiä joudutaan tosin usein tekemään epävarmassakin ilmapiirissä. Riskin ottaminen väijäämättä kuuluu luonteenomaisesti yritystoiminnan luonteeseen.¹²

Joskus yhtiön johdon on tehtävä hyvin nopeasti päätös, lähteekö yhtiö panostamaan innovatiiviseen markkinointikanaavaan, tai ottaako se käyttöön toimialallaan täysin uudenlaisen palvelukonseptin. Riski ja voitto-odotus kulkevat usein käsi kädessä: mitä suurempi riski, sitä suurempaa voittoa liiketoimintapäätöksestä voidaan odottaa.

Tulevaisuuden ennustaminen on tunnetusti vaikeaa, joten mitään yksiselitteistä toimintamallia riskin ja tuoton suhteeseen on hankala esittää. Liike-elämän ja yhteiskunnan taloudelliset muutokset saattavat muuttaa riskiympäristöä nopeastikin.

Jälkikäteen arvioinnin perustana selkeä dokumentaatio

Esimerkiksi suurten investointien tai muiden suunnanmuutosten yhteydessä yhtiön johto joutuu puntaroimaan erilaisten mahdollisuuksien lisäksi toimintaan liittyvät riskitekijät. Myös esimerkiksi varojenjaon yhteydessä tulee noudattaa huolellisuutta. Hallituksen tulee huolellisuusvelvollisuutensa nojalla arvioida yhtiön maksukykyyn liittyviä seikkoja ennen osingonjakoesityksen tekemistä yhtiökokoukselle.

Maksukykyyn selvittäminen saattaa yhtiön verraten heikossa taloudellisessa tilanteessa vaatia kohtuullisen kattavaakin selvitystyötä.¹³ Huolellisuusvelvollisuus edellyttää, että yhtiön johdon on hankittava ratkaisun taustaksi riittävästi tietoa ja tehtävä siltä pohjalta johdonmukainen, perusteltu päätös asiassa.

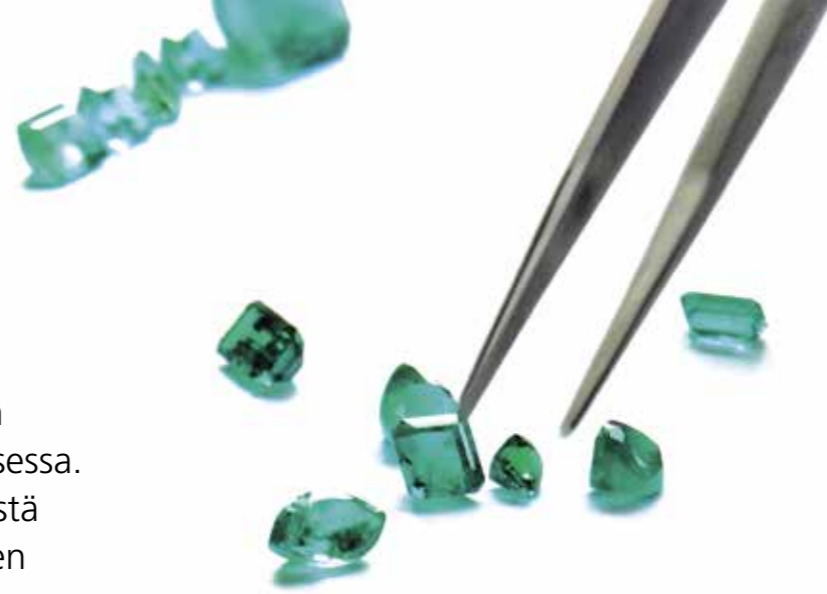
Johtohenkilöiden eturistiriidat eivät myöskään saa vaikuttaa päätökseen. Lähtökohteisesti huolellisuuden arviointi tulee perustaa päätöksentekohetken tilanteeseen ja tietoihin. Tulevaisuuden ennustaminen on hankalaa eikä yhtiön johdolla voida olettaa olevan mitään ennustajan lahjoja: huolellisuutta ei siis tule arvioida puhtaasti ”jälkiviisauden” avulla.

Oman selustansa turvaamiseksi yhtiön johdon kannattaa pitää huolta siitä, että se pystyy kuitenkin jälkikäteen osoittamaan, millä tavalla asiaa on ennen päätöksentekoa pyritty selvittämään. Tilanteesta riippuen esimerkiksi mahdolliset markkinatutkimukset, asiantuntijalausunnat, kassavirtalaskelmat ja muut päätöksenteon taustalla vaikuttaneet asiakirjat kannattaa säilyttää erityisesti huomattavan riskialttiita päätöksiä silmällä pitäen. □

- 1 Suomen Yrittäjien hiljattain laatiman selvityksen mukaan EU:ssa on laadittu Suomen jäsenyyden aikana lähes 27 000 yritystoimintaa suoraan tai välillisesti koskevaa säädöstä. Ks. www.yrittajat.fi, Utisarkisto (19.9.2014).
- 2 Tällöin yhtiön tarkoituksena voi olla esimerkiksi hyväntekeväisyystoiminta. Muut OYL:n keskeiset periaatteet löytyvät lain 1. luvusta.
- 3 Näin myös Yhdistyneessä Kuningaskunnassa: Duty to promote the success of the company (Companies Act, s 171). Ks. Brenda Hannigan: Company Law. London 2009, s. 205.
- 4 Juhani Kyläkallio – Olli Iirola – Kalle Kyläkallio: Osakeyhtiö. Helsinki 2008, s. 77.
- 5 Yhdessä erityisesti yhdenvertaisuuden periaatteen (OYL 1:7 §) kanssa pyritään siis turvaamaan osakkeenomistajien mahdollisimman tasapuolinen kohtelu. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan yhtiön johto ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.
- 6 Ari Savela: Vahingonkorvaus osakeyhtiössä. Helsinki 2006, s. 70–75.
- 7 Ks. Raimo Immonen – Risto Nuolimaa: Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Helsinki 2012, s. 10.
- 8 Ks. HE 109/2005, s. 38–40.
- 9 Hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle (OYL 22:1.1 §).
- 10 Vastaavasti hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa yhtiön hallintoa. Yhtiöjärjestyksessä voidaan myös määrätä, että hallintoneuvosto valitsee hallituksen. (Ks. OYL 6:2.1 §).
- 11 HE 109/2005, s. 40. Immonen ja Nuolimaa käyttävät huolellisuuden mittapuuna hyvän perheenisän huolellisuutta, *bonus pater familias*. Ibid., s. 9.
- 12 Ks. HE 109/2005, s. 40–41. Ks. liiketoimintapäätösperiaatteesta (business judgment rule) esimerkiksi Jukka Mähönen – Seppo Villa: Osakeyhtiö I – Yleiset opit. Helsinki 2006, s. 113–115.
- 13 Ks. johdon huolellisuusvelvollisuudesta voitonjaon yhteydessä Janne Ruohonen: Osakeyhtiön voitonjaon maksukykytesti ja vastuu maksukykyyn säilymisestä. Tampere 2012, s. 221–230. Edilex.fi. Ks. riskistä ja odotusarvosta Manne Airaksinen – Pekka Pulkkinen – Vesa Rasinaho: Osakeyhtiölaki I. Helsinki 2007, s. 22.
- 14 Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölaainsäädännöksi 109/2005 (HE 109/2005), s. 17–18, 37.
- 15 Ks. Veikko Vahtera: Osakeomistuksen riski ja sääntely. Hämeenlinna 2011, s. 103–106. Vahtera käsittelee periaatteita erityisesti osakkeenomistajan näkökulmasta.

KTT **Janne Ruohonen** toimii yritys juridiikan yliopistonlehtorina Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa.

Hyväksytyt tilintarkastajat ovat korvanneet maallikot pienyritysten tilinpäätösten lakisääteisessä varmennuksessa. Onko tämä yritysten mielestä vaikuttanut tilintarkastuksen laatuun?

Paraniko tilintarkastuksen laatu maallikotarkastuksen loputtua?

BENITA GULLKVIST, PAULA ERIKSSON

KORKEAA tilintarkastuksen laatua pidetään arvossa tämän päivän yrityksissä ja laadun perustasoa säädellään asettamalla kaikki tilintarkastusammatin harjoittajat samalle viivalle. Tätä tavoitetta pyritään edistämään vuonna 2007 voimaan tulleella tilintarkastuslailla, jonka myötä maallikotarkastajien käytöstä tilinpäätöksen luotettavuuden varmentajina luovuttiin.

Mitä tarkoittaa laatu?

Laatu on tilintarkastusalalla yksi niistä käsitteistä, joille ei löydy yksiselitteistä määritelmää. Käsite muuttuu entistä vaikeammaksi lisättäessä siihen adjectiivi korkea.

Aiemmissa tutkimuksissa, joissa korkea tilintarkastuksen laatu on mitattu objektiivisin havainnoin, on korkean laadun merkinä pidetty muun muassa usein annettua mukautettua tilintarkastajan lausuntoa. Toi-

sisä tutkimuksissa, joissa tilintarkastuksen laatua on mitattu käyttäen subjektiivisia havaintoja, on moni tutkija kuten Duff (2004;2009) tutkinut eri sidosryhmien mielipiteitä laatua määrittävistä tekijöistä.

Duff tunnistaa yhdeksän eri tekijää, jotka selittävät korkeaksi koettua tilintarkastuksen laatua: empatia, palkkio, maine, riippumattomuus, pätevyys, asiakaspalvelu, toimialatuntemus, tavoitettavuus ja muut palvelut.

Maallikot vaihtuivat auktorisoituihin

Seitsemän vuotta sitten voimaan astuneen lakiuudistuksen keskeisimpiä muutoksia oli pienten yritysten vapauttaminen pakollisesta tilintarkastuksesta ja ainoastaan hyväksytyjen tilintarkastajien kelpuuttaminen suorittamaan tilintarkastuksia. Lain siirtymäajan umpeuduttua vuoden 2011 lop-

puun mennessä oli yritysten¹ vaihdettava maallikotilintarkastajansa auktorisoituun tilintarkastajaan.

Maallikotilintarkastuksesta luopuminen nähtiin tarpeelliseksi, koska maallikoiden ei katsottu pystyvän tekemään yhtä korkealaatuista tilintarkastusta kuin hyväksytyt tilintarkastajat. Mutta mitkä tekijät käytännössä selittävät korkeaksi koettua tilintarkastuksen laatua tilintarkastusvelvollisuuden piiriin kuuluvissa yrityksissä, joissa lakiuudistuksen myötä siirryttiin käyttämään auktorisoitua tarkastajaa?

Kolmasosa tyytyväisiä tilintarkastajan käyttöön

Vastauksia haettiin tänä vuonna tehdysä tutkielmassa, jossa aluksi selvitettiin vastaajien mielipiteitä vuoden 2007 tilin-

¹ Yritykset, joiden liikevaihto oli 200 000-680 000 euroa, tase 100 000-340 000 euroa ja työntekijämäärä keskimäärin 3-10 työntekijää.

tarkastuslakiuudistuksesta. Noin puolet vastanneista ei kannattanut uudistusta.

Valtaosa lakiuudistuksen huonoksi kokeneista oli sitä mieltä, että uudistus oli turha ja se oli lisännyt yritysten kuluja. Murto-osa vastaajista koki, että uusien hyvien tilintarkastajien löytäminen on hankalaa, ja että isoilla tilintarkastusyhteisöillä on enemmän huonoja kuin hyviä puolia.

Uudistuksen puolestapuhujat – noin kolmasosa vastaajista – oli sitä mieltä, että muutoksen myötä heidän yrityksensä oli ymmärretty vaihtaa parempaan ja osaavampaan tilintarkastajaan. Vastaajien mukaan myös heidän nykyinen tilintarkastajansa tekee töitä palkkionsa eteen.

Vastauksista ilmeni myös yleinen mielipide, jonka mukaan pienten yritysten tulisi halutessaan voida käyttää maallikotilintarkastajia. Eriäviä mielipiteitä taasen löytyi koskien tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvoja. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että raja-arvot olivat kohdillaan toisten kannattaessa raja-arvojen korotusta. Joidenkin mielestä lakimuutos ei ollut oleellisesti koskenut heidän yritystään tai heillä ei ollut asiasta mielipidettä.

Kolmannes vastaajista koki laadun parantuneen

Vastaajien mielipiteitä selvitettiin myös tilintarkastuksen laadusta. Hieman alle puolet vastanneista oli sitä mieltä, että ei ollut kokenut mitään eroa vaihdettuun tilintarkastajaan. Tilintarkastuksen hinnassa oli koettu ero, vaikka laadun ei oltu koettu muuttuneen.

Noin viisi prosenttia koki, että tilintarkastuksen laatu oli huomattavasti heikentynyt tilintarkastajan vaihdoksen myötä. Mutta yhtä moni vastaaja oli kokenut, että tilintarkastuksen laatu oli huomattavasti parantunut nykyisen tilintarkastajan ollessa parempi kuin edellisen. Yleisesti ottaen noin kolmasosa vastaajista oli kokenut laadun parantuneen.

Kasvoton, tarkka ja olennaiseen keskittyvä

Kasvottomuutta pidettiin tilintarkastajien huonona puolena. Hyvänä asia-

na pidettiin sitä, että tilintarkastaja on helposti lähestyttävä eikä teoreettinen. Osalla vastaajista ei ollut asiasta mielipidettä.

Auktorisoituja tilintarkastajia keuhuttiin tarkoiksi, mutta todettiin, että he saattavat huomata myös yrityksen kannalta epäsuotuisia asioita. Toisaalta tilintarkastajien koettiin keskittyvän tilintarkastuksessa olennaiseen ja antavan hyviä kirjanpitolinkkejä.

Hyväksytyt tilintarkastajan käyttäminen ei tutkimuksen mukaan vaikuttanut merkittävästi tilintarkastuksen laatuun. On mahdollista, että vastaajat eivät havainneet aiemman maallikotilintarkastajan ja uuden auktorisoitun tilintarkastajan välillä suurempaa eroa kuin sen, että hyväksytyt tilintarkastaja on vähemmän yhteistyökykyinen kuin edeltäjänsä.

Monissa tutkimuksissa on todettu, että tilintarkastajan vaihduttua tilintarkastuksen laatu koetaan yrityksessä ensimmäisten kolmen vuoden aikana matalammaksi verrattuna tilanteeseen, jossa yrityksen tilintarkastusta on hoitanut pidempään sama tilintarkastaja.

Tutkielman tulokset antoivatkin osviittaa, että vaihdos maallikotilintarkastajasta auktorisoituun tilintarkastajaan ei yksinomaan riittäisi selittämään koettua korkeaa tilintarkastuksen laatua yrityksissä. Laatuokemukseen voi samanaikaisesti vaikuttaa myös esimerkiksi tilintarkastajan palkkio ja maine. □

LÄHTEET:

- DeAngelo Linda, Auditor size and audit quality, Journal of Accounting and Economics Vol 3:3, 1981
Duff Angus, Auditqual: Dimensions of Audit Quality, The Institute of Chartered Accountants of Scotland, 2004
Duff Angus, Measuring audit quality in an era of change an empirical investigation of UK audit market stakeholders in 2002 and 2005, Managerial Auditing Journal Vol 24:5 2009
Eriksson Paula, Vad förklarar hög upplevd revisionskvalitet? En enkätstudie bland små revisionskyldiga finländska företag, Hanken Svenska handelshögskolan, 2014.

TUORE PRO GRADU -tutkielma pohjautui pääosin Duffin käsitykseen tilintarkastuksen laadun tekijöistä. Tutkielmassa selvitettiin vastaajien mielipiteitä vuoden 2007 tilintarkastuslakiuudistuksesta ja näkemyksiä tilintarkastuksen laadusta. Aineisto kerättiin lähettämällä verkkokysely noin 1 000 pienelle ja keskisuurelle yritykselle, joilla Suomen Asiakastiedon mukaan oli ollut maallikotilintarkastaja vielä vuonna 2011. Kyselyyn vastasi 121 yritystä, joissa lähes kaikissa omistaja toimi myös toimitusjohtajana ja enemmistöä yrityksistä oli enintään neljä työntekijää töissä. Taseen ja liikevaihdon osalta yritykset sijoittuivat keskimäärin tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvojen keskivaiheille. Pääosa vastanneiden yritysten (lähes 70 %) tilintarkastajista työskenteli itsenäisinä ammatinharjoittajina. Big 4 -yhteisön tilintarkastaja oli ainoastaan 12 %:lla vastanneista yrityksistä. Isoissa yhteisöissä työskentelevistä tilintarkastajista 85 % oli KHT-tilintarkastaja.

Kirjoittajat kiittävät kaikkia kyselyyn osallistuneita.

KTM Paula Eriksson laati kyselyn osana laskentatoimen pro gradu -tutkielmaansa.

KTT, dosentti Benita Gullkvist toimii Hanken Svenska handelshögskolanin yliopistolehtorina.

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

ILMESTYMISSAJAT VUONNA 2015

1/2015	20.2.2015
2/2015	24.4.2015
3/2015	12.6.2015
4-5/2015	16.10.2015
6/2015	18.12.2015

Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %)
Irttonumero 30,00 € (sis. alv 24 %)

www.balanssilehti.fi

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

KHT-YHDISTYKSEN JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

kht@kht.fi
anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

Kiitos lukijatutkimukseen osallistuneille!

Balanssi toteutti syksyllä lukijatutkimuksen kuullakseen lukijoiden mielipiteitä ja kehittämisehdotuksia. Ja niitä myös tuli, joten suuri kiitos kaikille vastanneille. Annetun palautteen ja kehittämisehdotusten perusteella lehdellä on erittäin sitoutunut ja uskollinen lukijakunta. Saatua monipuolista palautetta hyödynnetään lehden tulevissa kehityshankkeissa.

Tutkimukseen vastanneiden kesken arvottiin kaksi päivällislahjakorttia. Royal Ravintolat Oy:n 150 €:n lahjakortit menivät arvonnassa Saarenkylään **Maija Kuposelle** ja **Osmo Kalmarille** Turkuun. Balanssi toivottaa voittajille makoisia herkutteluhetkiä!

BALANSSI TILAUS

Kestotilaus alkaen _____

Kestotilaus vuonna 2014 on 125,00 euroa (sis. alv 10 %).
Tilaus sisältää kuusi numeroa.

NIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2014 ALLEKIRJOITUS

BALANSSI Fredrikinkatu 61 A, 4. krs, 00100 Helsinki • toimitus@balanssilehti.fi, faksi (09) 694 9215, www.balanssilehti.fi

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

Saumatonta yhteistyötä

Visma Services Oy on luotettava kumppani laskennan ja taloudellisen raportoinnin tarpeisiin

- Vankka taloushallinnon kokemus ja osaaminen
- Taloushallinnon asiantuntijapalvelut kotimaisille yrityksille ja kansainvälisille tytäryhtiöille Suomessa
- Sähköiset työkalut ja arkistot, jotka tehostavat ja helpottavat myös tilintarkastajien arkea